

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİ İÇİN MESLEKİ ETİK
İLKELERİNİN İNCELENMESİ (KKTC ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Melis BİR

Lefkoşa

Haziran, 2019

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİ İÇİN MESLEKİ ETİK
İLKELERİNİN İNCELENMESİ (KKTC ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Melis BİR

Danışman: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Lefkoşa

Haziran, 2019

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ayşe Melis Bir'in "Özel Eğitim Öğretmenleri İçin Mesleki Etik İlkelerinin İncelenmesi (KKTC Örneği)" isimli tezi 1 Haziran 2019 tarihinde jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı**İmza**

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Cahit NURİ

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA

.....

Üye: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK (Danışman)

.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

01/06/2019

Ayşe Melis BİR

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın özel eğitim alanında çalışan uzman ve öğretmenlerin yaşadığı problemleri meslek etiği ilkeler açısından değerlendirerek özel eğitim dalında meslek etiği ilkelerinin olmayışından dolayı yaşanan problemler dikkat çekilmek istenmiş özel eğitim meslek etiğinin verilen önemin artması verilen eğitimin kalitesini de yükselteceği verilen eğitimin imajına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez süreci boyunca gerek tez konumun belirlenmesinden tamamlanması süreci boyunca bilgi ve deneyimini benden esirgemeyen tezimi bu aşamaya getirmeme sağlayan Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK hocama çok teşekkür ediyorum.

Araştırmam sürecinde maddi ve manevi her zaman yanımda olan annem Sebiha Aksoy Bir, babam Hasan Bir, Ablam Yeşim Bir ve kardeşim Alper Bir desteklerini hiç esirgemedikleri için çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımla

Ayşe Melis Bir

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİ İÇİN MESLEKİ ETİK İLKELERİNİN İNCELENMESİ (KKTC ÖRNEĞİ)

BİR Ayşe Melis

Yüksek Lisans, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Haziran 2019, 102 Sayfa

Bu araştırma özel eğitim bölümünde çalışan öğretmenlerin mesleki etik değerler açısından değerlendirilme modellerini; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesine bağlı resmi ve özel okullarda 2018-2019 eğitim öğretim yılında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine verdikleri önem düzeylerinin ve meslektaşlarının uygulama düzeylerinin belirlenmesi amacıyla genel durumu ortaya koyabilmek için nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesine bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinden oluşmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt ve Lefke bölgelerinde bulunan 89 kadın katılımcı ve 61 erkek katılımcı, 150 özel eğitim öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okullar ise tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgi formu olup, öğretmenlerin sahip oldukları demografik özellikleri hakkında bilgi edinmeyi amaçlamaktadır. İkinci bölüm ise 2014 yılında Akçamete ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek, özel eğitim alanı mesleki etik ilkelerin önemlilik derecesidir. Önemlilik boyutunda özel eğitim öğretmenlik mesleğine karşı sorumluluklar, meslektaşlarına ve özel gereksinimli bireyin kendisi ile ailesine karşı sorumluluklar, özel eğitim programlarını planlama ve geliştirmeye yönelik sorumluluklar ve son olarak da özel eğitim alanında yasal düzenlemelere katkıda bulunma sorumlulukları ele alınmıştır. Veri toplama aracından elde edilen bilgiler ise Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 veri analizi programı ile analiz

edilmiş olup, katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine yönelik betimsel istatistikler uygulanırken, ölçeğe yönelik veriler de crosstabb analiz tekniği ile elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda ise öğretmenlerin yaş aralıkları değiştikçe etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile meslektaşlarından uymaları bekledikleri ilkeler farklılık göstermektedir. Özel eğitim öğretmenliği dışında farklı alanlardan mezun olan öğretmenlerin etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile alandan olan öğretmenlerine göre daha fazla ilkeye önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Üniversitede görev yapan öğretmenlerin daha fazla etik ilkeye önem verdikleri görülmüştür. Etik kurulda görev yapan öğretmenler BEP'in uygulamasındaki zorluklardan dolayı etik ilkelere daha fazla önem vermişlerdir. Etik dersi alan öğretmenler ile özel eğitim ile ilgili bilimsel çalışmalara katılan öğretmenlerin etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile meslektaşlarından bekledikleri uyum düzeylerinin benzer olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda ise özel eğitim alanında mesleki etik ilkerin geliştirilmesine ve daha etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, meslek etiği, özel eğitimde meslek etiği

ABSTRACT**EXAMINATION OF PROFESSIONAL ETHICS PRINCIPLES
FOR SPECIAL EDUCATION TEACHERS (EXAMPLE OF
KKTC)****BİR, Ayşe Melis****Master Thesis, Department of Special Education****Thesis Supervisor: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK****June 2019, 102 Page**

This research was conducted to evaluate the models of teachers working in special education department in terms of professional ethical values; In order to determine the level of importance and importance given to the professional ethics principles of the special education teachers who work in the public and private schools of the Turkish Republic of Northern Cyprus Ministry of National Education and Culture in the 2018-2019 academic year, quantitative research methods are used to determine the general situation. Field descriptive scanning model was used. Descriptive scanning model was used. The scope of the research consists of private education teachers working in public and private schools affiliated to the Primary Education Department of the Turkish Republic of Northern Cyprus Ministry of National Education and Culture. A total of 150 special education teachers in Nicosia, Famagusta, Kyrenia, Güzelyurt and Lefke regions of the Turkish Republic of Northern Cyprus constitute the sample of the study. Mukaddes Demirok (2018-2019) was examined and the data obtained from the study were collected by Nilay Kayhan and Gönül Akçamete (2016). The data obtained from the teachers included in the study were analyzed statistically with Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 data analysis program.

In the study, it was not possible to find a significant difference when the experts and teachers working in the field of special education were examined by ‘Meslek Professional ethics principles in the field of special education themselves and the importance level, compliance and generality of themselves and their colleagues. The professional dilemmas in this field are clearly demonstrated the necessity of the principles of professional ethics in the field of special education. In this section, the

problem situation, method, objective, importance, hypotheses and limitations of the examination are presented.

When an individual performs his / her profession, he / she has to realize his / her knowledge in accordance with the teachings and certain rules brought by his / her profession. These rules cover the ethical values of each profession.

Keywords: Special Education, Professional Ethics, Professional Ethics in Special Education

KISALTMALAR

KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	: Milli eğitim Bakanlığı
SPSS	: Stastical Package for the social sciences
Sd	: Standart Sapma

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Sayıtlılar	5
1.5.Sınırlılıklar.....	5
1.6.Tanımlar	6

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2. Kuramsal Çerçeve	7
2.1. Özel Eğitim.....	7
2.1.1. Özel Gereksinimi Olan Birey	7
2.4. Etik	9
2.5. Meslek Etiği	10
2.6. Mesleki etik ilkeler	11
2.6.1.Doğruluk	11
2.6.2.Yasallılık.....	12
2.6.3.Yeterlilik	12
2.7. Eğitim ve Öğretimde Etik.....	13
2.8.Öğretmenlik Mesleği Etiği	13
2.9. Özel Eğitim ve Etik	15
2.9.1. Zarar Vermemek	16

2.9.2. Yararlı Olmak	16
2.9.3. Bilimsel Dayanaklı Uygulamalara Yer Vermek.....	16
2.9.4. Adil Olmak	16
2.9.5. İnsan Haklarına Saygılı Olmak.....	17
2.10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarında Sahip Olmaları Gerekten Etik İlkeler	17
2.11. İlgili Çalışmalar	18
2.11.1. Türkiye’de Özel Eğitim Etik İlkeler ile ilgili yapılan araştırmalar.....	18
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	20
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	20
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları.....	23
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	23
3.3.2. Özel Eğitim Alanı Mesleki Etik İlkeleri Ölçeği	24
3.4. Verilerin Toplanması.....	24
3.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	25
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUMLAR.....	26
BÖLÜM V	
5. TARTIŞMA	84
BÖLÜM VI.....	89
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	89
6.1. Sonuç	89
KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	94
Ek-1 Görüşme Formu	94
Ek.2.KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı.....	99
Ek 3. Ölçek İzni.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	101
TURNİTİN (İntihal Raporu)	102

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyo-demografik özellikleri	21
Tablo 2. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımı	27
Tablo 3. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımı	30
Tablo 4. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı.....	33
Tablo 5. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mezun oldukları programlara göre dağılımı.....	36
Tablo 6. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı.....	39
Tablo 7. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurum değişkenine göre dağılımı	43
Tablo 8. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurumda etik kurul görev alma durumlarına göre dağılımı	46
Tablo 9. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı	48
Tablo 10. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili sertifika alma durumlarına göre dağılımı	50
Tablo 11. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili herhangi bir çalıştay, kongreye katılma durumlarına göre dağılımı	52
Tablo 12. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ilkelerin geliştirilmesine katılım durumlarına göre dağılımı	54
Tablo 13. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımı	56
Tablo 14. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımı	58
Tablo 15. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı.....	61
Tablo 16. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin mezun oldukları program türüne göre dağılımı	64
Tablo 17. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı	67

Tablo 18. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin çalıştıkları kuruma göre dağılımı	71
Tablo 19. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurumda etik kurul görev alma durumlarına göre dağılımı.....	74
Tablo 20.Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin etik ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı.....	76
Tablo 21. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin özel eğitim ile ilgili sertifika alma durumlarına göre dağılım	78
Tablo 22. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin etik ile ilgili herhangi bir çalıştay, kongreye katılma durumlarına göre dağılımı	80
Tablo 23. Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyum düzeyine yönelik görüşlerinin etik ilkelerin geliştirilmesine katılım durumlarına göre dağılımı.....	82

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bireyin çalışma hayatında önemli yere sahip olan etik, neyin iyi ve doğru olduğunu belirleyen yönlendiren bir unsurdur. Etiğin temelini oluşturan en önemli unsurlarına bakacak olursak, iyi, kötü, doğru, yanlış, neyin erdem, neyin ahlaksızlık ve son olarak nelerin adil olduğunu belirlemektedir. Kısaca etik doğru ve yanlış ölçütlerden oluşmaktadır (Aydın, 2006). Ayrıca etik, ahlaki davranışları inceyerek ideal ve normaler oluşturmak isteyen; birey, kurum ve uzmanların doğru ve yanlış ayırt etmelerinin yanı sıra karar almalarında da yardımcı olan bir bilim dalıdır. Toplumsal yaşamda özellikle norm sistemleri her disiplin alanına göre farklılaşmaktadır. Bu disiplinlerden önem arz edenlerden biri de Mesleki Etik ‘tir (Aydın, 2006; Bersoff ve Koepl, 1993; Kuçuradi, 2000; Kultgen, 1988; Strike, 1990; Tsalikis ve Fritzsche, 1989).

Meslek etiği, kişinin meslek hayatında davranışlarını, neyin yapılabileceğini, neyin yapılmayacağını konularında yardımcı olan etik kurallar şeklinde tanımlanabilir (İşgüden ve Çabuk, 2006). Mesleki etik, meslek birlikleri tarafından ortaya konulmuş ve günümüzde önemli bir yere sahip olan ilkeler olarak yer almaktadır (Aydın, 2006; Bersoff ve Koepl, 1993; Kuçuradi, 2000; Kultgen, 1988; Strike, 1990; Tsalikis ve Fritzsche, 1989). Meslek etiğinin en önemli tarafları, dünyanın herhangi bir yerinde olursan ol, aynı meslekte çalışan kişilerin mesleğin getirdiği bu kurallara uygun davranması gerektiği ortaya konulmasıdır (Doğaner ve Özbek, 2019). Özellikle etik değerler toplumdaki değişim gösterirken eğitim öğretim alanındaki meslek etiğinin evrensel olması gerekmektedir. Nasıl her çocuğun okuma –yazma öğrenme hakkı evrenselse öğretimin aşamaların gerçekleşen ‘etik problemleri’ çözümleri için eylemde bulunmak zorunda kaldığımız konuların hepsi ister istemez günlük hayatla ilişkili olup evrensel olmalıdır. Sağlıklı bir toplum düzeni oluşumunda en temel unsur biride eğitim sistemi ve bu düzenin işleyiş çarklarının en etkin kullanımınıdır. Bu sistemin yetkin bir şekilde gerçekleşmesi için ana karakterlerimiz

olan öğretmen diğer eğitim ögelere göre daha çok etkilenme ve etki altında kaldığı gözlenmektedir. Çünkü insan bu Dünya'ya geldiğinde insanlık erdemine ermiş olarak gelmez; kendine has yeteneklerin ve imkânların taşıyıcısı olarak gelir ama bu imkânlar çaba harcayarak meydana getirilecek ya da bu imkânlar onun için meydana gelmesi gerekmektedir (Dayanç, 2007).

Eğitim ve öğretim süreci içerisinde etik ilkelerin oluşması açısından hizmet öncesi eğitimleri oldukça önemlidir. Bu süreç içerisinde öğretmen etik ve etik dışı prensiplerden haberdar olmalıdır. Çünkü arada sıra öğretmenler etik prensipleri iyi bilse de etik dışı prensiplerin çekiciliğine kurban olmaktadır (Altinkurt ve Yılmaz, 2011). Nuri (2014)' e göre öğretmenlerin, mesleğin gerektirdiği ödev ve sorumlulukları yerine getirmelerini sağlayan en önemli faktörler iyi bir eğitim almaları yanı sıra inançları, tutumlarıyla birlikte sorumluluk duyguları bulunmaktadır.

Çelikten, Şanal ve Yeni (2005)' e göre ise öğretmenlerin meslek etiği ve öz yeterlilikleri önemli bir yere sahiptir. Bu konuda öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği ile ilgili fakültelere büyük iş düşmektedir. Bu sebepten, öğretmen yetiştirme programları düzenlenirken özellikle öğretmenlik mesleğinin kendine has etik, öz yeterlilik kapsayan kavramla ilke ve uygulama metotlarının dikkate alınarak özümsemesi büyük önem arz etmektedir. Öz-yeterliliğe sahip olan bir öğretmen, eğitim yaşamında aldığı bilgi ve birikimin kendi özünde kabullenerek gerçek eğitim ortamlarında karşılaştığı durumlara uygun yeni beceri, tutum ve davranış değişiklikleri meydana getirmektedir. Aynı zamanda öğrencilerinin öğrenme kapasitesini artıracak niteliklere uygun plan hazırlamak ve bu eğitimsel değişiklikleri ortaya koyarak anlatım teknikleri ve yöntemlerinde düzenlemeler gerçekleştirerek öğrencinin öğrenme – öğretim sürecine en iyi katkıda bulunacağı başarı düzeyini sağlamaktadır. Bu bilgi birikimine sahip öğretmenler kendini devamlı güncelleyerek yeni bilgilere her zaman açık olmalıdırlar. Gerekli zamanda gerekli yerlerde düzenlemeler gerçekleştirerek kendisinin ve öğrencilerinin öğretim ihtiyaçlarını karşılayıp öğrencilerin öğrenme isteklerini kamçılmalıdır. Dolayısıyla kendisini yeterince tanıyan öğretmenler inançlarına bağlı kalarak, öğretim sürecinde harcadıkları çabanın, hedeflerinin ve zamana zaman istek düzeylerinin değiştiği bildirilmiştir. Öğretmen öz yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli

davranışları gösterecekleri konusundaki inanışları olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004).

Bu sebepten dolayı öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik mesleğinin kendine özgü etik, öz-yeterlilik, ilke ve uygulama metotlarının dikkate alınması gerekmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni 2005).

Genel eğitim öğretmenlerin meslek etiğine önem verdiği gibi özel eğitim alanında da dikkat edilmesi gerekmektedir. Özel eğitimde, özellikle yapılan hatalı uygulamalar ve bunun sonuçlarını hoşgörü temelinden hareketle görmezden gelmek, bizi, insan hakları ihlaline götürebilecek daha hatalı durumların yaşanmasına sebep olmaktadır (Kurtulan, 2007). Özel eğitim öğretmenleri için hazırlanan mesleki yeterlilikler ve etik ilkeler bir bütün oluşturmaktadır. Böylelikle öğretmen eğitim programlarında etik eğitime verilen önemi de arttırmaktadır (CEC, 2009; Linstrum, 2009; Teacher Training Agency, 1999). Aydın (2006)' ya göre özel eğitime gereksinimi olan bireylerin haklarının korunmasına da temelinde kabul edilen mesleki etik ilkeler, profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, sağlıklı ve güvenli bir ortamın oluşturulması, yolsuzluk yapmamak, dürüstlük, doğruluk, güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, saygı, kaynakların etkili kullanımını kapsamaktadır.

Kurtulan (2007)'de Türkiye Cumhuriyeti'nde özel eğitim alanındaki kural olarak benimsenen uygulamaları çerçeveleyen yasa ve yönetmeliklerin, mesleki etik ilkelere yol gösterme açısından yetersiz kaldığı görülmektedir. Kurtulan (2007)' de yapmış araştırmada okullarda oluşturulan rehberlik ve yönlendirme kurullarında alınan kararların yetersizliğine dolayısıyla birtakım keyfi uygulamalara yol açtığı belirtmiştir. Özellikle kurullarda alınan kararlar öğrencinin lehine bile olsa, okul müdürleri yönetmeliklerle çeliştiği gerekçesi ile kararı iptal edebilmektedir. Alınan kararlarda ailelerin bilgi ve yönlendirilmesinin eksik yapıldığı görülmektedir. Henüz ülkemizde alınan kararlarda, çocuğun özelliği doğrultusunda onayının alınması gibi bir durum, söz konusu bile değildir.

Alan yazında etik eğitimi, öğretmenlerin meslekleri açısından daha bir kaliteli ve profesyonel bir gelişim göstergesi olmaktadır. Fakat özel eğitim alanında kendini geliştiren öğretmenler için yeterlilikleri bulunması rağmen diğer taraftan etik ilkelerin olmaması yaptıkları uygulamaların niteliklerini farklılaşmasına, alanda çalışanların

etik ilkelere uygun davranıp davranmadıklarının değerlendirilmeyişine sebep olmaktadır. Özel eğitim alanında etik ilkelerin oluşturulması, öğretmenlerin etik yönden değerlendirilmesine, yapılan uygulamalara ve etik kültür ve duyarlılığın gelişmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu sebepten dolayı özel eğitim öğretmenleri ve uzmanları için etik ilkelerin oluşturulması gerekli bir durum olarak görülmektedir (Akçamete, Kayhan, İşcen Karasu, Sardohan Yıldırım ve Şen, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti'nde öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri oluşturulmasının yanı sıra özel eğitim özel alan yeterlilikleri oluşturulmasına karşın, özel eğitim mesleki etik ilkeleri henüz oluşturulmamış. Fakat özel eğitim mesleki etik ilkelerinin oluşturulmaması yanlış uygulamaları veya hizmetlerin niteliğini olumsuz etkileyebilen mesleki uygulamalardaki farklılaşmayı engelleyememektedir (Akçamete, Kayhan, İşcen Karasu, Sardohan Yıldırım ve Şen, 2016). Benzer durum Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunmaktadır. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel eğitim ile ilgili henüz yasa ve yönetmenlik bulunmamaktadır.

Yukarda belirtilen sebeplerden dolayı bu çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin önemlilik dereceleri ve uyma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel ve devlette çalışan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin önemlilik dereceleri ve uyma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin önemlilik derecelerinin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları ne düzeydedir?
2. Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin uyma düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları ne düzeydedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın amacı; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel ve devlette çalışan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin önemlilik dereceleri ve uyma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre incelemektir.

Öğretmenlik, sahip olunan meslek bilgisinin yanı sıra sürekli olarak kendini yenileme, mesleği severek yapma, özveride bulunma, hoşgörülü olma gibi özellikleri de gerektiren bir iştir. Unutulmamalıdır ki, bazı stres kaynaklarından dolayı, özellikle ruh sağlığının olumsuz yönde etkilenebilmesi açısından da riskli bir iştir. Olumsuz yönde etkilenme, öğrencileri için çok önemli olan öğretmenin, öğrencilerin, işine diğer insanlara karşı ilgi kaybına, sevecen olma ve mesleki rolünün gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmedeki etkililiği azaltabilir (Nuri, 2014).

Bir öğretmenin hayata bakışı açısı öğrencilerin gelişmesini ilerde seçecekleri mesleğe kadar etkilemektedir. Bu yüzden bireyin öğretmen olma kararı aldıktan sonra bilgi beceri ve yeteneklerini mesleki yeterlilik için artırmalı. Mesleğe başlamadan olumlu tutumları geliştirmeli ve meslek etiğinin inceliklerini öğrenip hayatına aktarmalıdır. Mesleki etik öğretmenlerin hem hizmet öncesi hem hizmet içi eğitim sürecinde geliştirilmesi gereken yeterlilik olmakla birlikte Üniversitelerin eğitim fakülteleri ve uygulama merkezlerine etik eğitimi ile ilgili büyük görevler düşmektedir (Akçamete, Kayhan, İşcen Karasu, Sardohan Yıldırım ve Şen, 2016).

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel eğitim öğretmenlerin mesleki etik ilkelerin önemlilik dereceleri ve uyma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre incelemesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca mesleki etik alanında yapılmış olan araştırmaların yetersiz olması, özellikle de öğretmenlik meslek etiği ile ilgili çalışmaların az olması araştırmanın gerekliliğini ve önemini daha da arttırmaktadır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada, aşağıdaki sayıtlar göz önünde bulundurulmuştur:

- Araştırmaya katılan özel eğitim kurumlarında görev alan özel eğitim öğretmenlerinin “Özel eğitim alanında mesleki etik ilkeleri” ölçeğini içtenlikle ve doğru cevapladıkları kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- KKTC 'de bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel kurumlarda özel eğitim alanında çalışan özel eğitim öğretmenleri ile sınırlıdır.

- KKTC 'de bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel kurumlarda özel eğitim alanında çalışan özel eğitim öğretmenlerine uygulanan kişisel bilgi formu ve özel eğitim alanında mesleki etik ilkeleri ölçeği ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel Eğitim: Normal gelişimden farklılık gösteren fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal ve iletişimsel açıdan olarak destek almaları gereken ve normal eğitim öğretimden yararlanamayan ya da kısmen yararlanabilen bireylerin eğitim hayatlarını devam ettirmelerini sağlayabilmek için özel olarak yetiştirilmiş eğitimciler tarafından geliştirilmiş araç ve özel programlarla verilen eğitimidir (Baykoç Dönmez, 2010).

Etik: Etik kavramı en çok iş hayatında insan davranışlarını inceleyen, düzenleyen bir disiplindir (MEB, 2006). Bir başka tanımda etik, insanların davranış normları doğrultusunda yargıda bulunurken doğru ya da yanlış bir kanıya varmalarını amaçlayan inanç sistemini araştıran felsefedir (Budak, 2000). Aynı zamanda ahlaki değerleri ve normları inceleyen bir felsefe kuralıdır (Flew, 2005).

Meslek: İnsanın yaşam sürecini devam ettirmek için çalıştığı ve genel olarak yoğun bir eğitimi barındıran bir süreç ardından olumlu bir sonuç elde etmek veya sahip olunan unvana denir (Kuzgun, 2000).

Meslek etiği: Herhangi meslek kümesinin üyesi olan personelin ve birimlerin başarı düzeylerini, hareket ve muameleri ile ilgili bilgi toplayarak bir mesleğin ve bireyin kişisel standartları belirlemektir (MEB, 2006).

Öz-yeterlilik: Bireyin bir işi başarılı bir şekilde yapabileceğine ilişkin güven ve performans göstermesine yargısıdır (Bandura, 1982). Öz yeterlilik inancı bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Bunun sebebi hedeflerini ve yapmış olduğu işin kalitesini belirlemektedir (Kapıcı-Zengin, 2003).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, araştırma ile ilgili kuramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır. Bu bağlamda, özel eğitim, özel eğitim gerektiren birey, özel eğitimin amacı, özel eğitimin önemi, temel ilkeleri, tarihçesi, dünyada özel eğitim. Ayrıca, etik, meslek etiği, mesleki etik ilkeler, eğitim etiği, öğretmenlik mesleği etiği, özel eğitim ve etik, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki uygulamalarında sahip olmaları gereken etik ilkeler ve CEC (Farklı Gelişenler Konseyi) Etik İlkeleri ile ilgili kuramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Bu bağlamda, ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.1. Özel Eğitim

Özel eğitimin en genel tanımına bakacak olursak, “Milli Eğitim Bakanlığı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanır” (Çavkaytar ve Diken, 2005).

2.1.1. Özel Gereksinimi Olan Birey

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin tanımına bakacak olursak, “Milli Eğitim Bakanlığı 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararıyla özel eğitim gerektiren birey, "çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi" ifade etmektedir. Özel eğitim gerektiren bireyler terimi, özürle ya da engelli olarak nitelendirilen çocukların yanı sıra üstün zekâlı ya da yetenekli olan çocukları da kapsamaktadır” (Çavkaytar ve Diken, 2005).

2.2. Özel Eğitimin Amacı

Özel eğitimin genel amacı; “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne göre özel eğitim, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitim gerektiren bireylerin; Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde

çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir yurttaş olarak yetişmelerini; Kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmelerini, uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç gereç kullanarak ilgileri, ihtiyaçları, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar” (Çavkaytar ve Diken, 2005).

2.2.1. Özel Eğitimin Önemi

Özel eğitimin en temel amacı, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin bağımsız yaşam becerilerini kazandırmaktır. Bu amacı kazandırmak için sistemli ve programlı bir biçimde özel eğitim programları hazırlamaktır. Ayrıca hazırlanan programı doğru bir biçimde uygulayabilmekte önem taşımaktadır. Türkiye’ de özel eğitim hizmetlerinin MEB’ e bağlı olarak 1950 yıllarında başlamış bulunmaktadır. Dolayısıyla ülkenin hemen hemen birçok yerinde özel eğitime gereksinimi olan birçok çocuk okullara gitmeye başlamıştır. Günümüzde halen özel eğitime gereksinimi olan çocukların eğitimleri normal akranlarının buldukları okullarda kaynaştırma yoluyla ya da özel eğitim okullarında ayrı eğitim uygulamalarıyla eğitimlerine devam etmektedirler. Özel Eğitim okulları 2005 yılında artış göstermiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2005 verilerine göre “özel eğitim okullarında 22082, kaynaştırma ve özel eğitim sınıflarında 50355, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'ne bağlı özel özel eğitim ilköğretim okullarında 3800 olmak üzere toplam 76218 kişi eğitim hizmetlerinden ve SHÇEK'e (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) bağlı olarak, resmi ve özel rehabilitasyon merkezlerinde 34099 kişi de" rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmaktadır.” Böylelikle özel eğitimin ne kadar önemli ve gerekli olduğunun bir kanıtıdır. Özel eğitime gereksinimi olan bireyler, hizmetlerden yaralandıkları müddetçe tüketici durumundan üretici duruma geçiş yapmış olacaktırlar (Çavkaytar ve Diken, 2005).

2.3. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Özel eğitimin başarıya ulaşmasını sağlayan en önemli amaçlardan biri ilkelere uygulanması ve dikkate alınmasıdır. Özel eğitim temel ilkeleri MEB 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede aşağıdaki gibi sıralanmaktadır. (Çavkaytar ve Diken, 2005).

1. “Özel eğitim gerektiren tüm bireyler; ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetinden yararlandırılır.
2. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır. “Erken müdahale ve erken özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması özel eğitimin vazgeçilmez bir unsurudur”.
3. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
4. Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak yetersizliği olmayan akranları ile eğitimlerine öncelik verilir.
5. Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.
6. Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
7. Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmalarının sağlanması esastır.
8. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde çalışılır.
9. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.”

Yukarda belirtilmiş olan Milli Eğitim Bakanlığı 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamedeki özel eğitim ilkelerine ne kadar çok dikkate alınırsa o kadar çok başarılı olunacaktır.

2.4. Etik

Günümüzde etik sözcüğü üzerinde durulmakla birlikte her geçen gün giderek hayatımızda daha fazla yer almaktadır. Etik sözcüğü günlük hayatta ev ortamından tutun da iş hayatının en üst kademedeki yönetimlere kadar önemini artırmıştır. İnsanoğlunun yapmış olduğu tüm eylemleri etik değerler ışığında değerlendirme yapmak biraz zor gibi görünse de yapılan her eylemin bir karşılığı bulunmaktadır. Son yıllarda özellikle batıda etik konusunda oldukça geniş çapta araştırmalara ve bu araştırmalar sonucunda etiğin ne kadar önemli olduğunu göstermektedirler. Batıdaki

Etik araştırmacıları daha çok etik değerler ışığında daha gelişmişliğe erişebiliriz dūřuncesini savunmaktadırlar (Arslan, 2018).

Kuçuradi (2002)'ye göre etik kavramı, “felsefenin en eski dallarından varlık, bilgi ve mantık alanlarındaki bilgilerin ona doğru ve onun için olduğu, onda tamamlanarak insan varlığına bağlanıp anlam kazandığı temel bir bilgi alanıdır. Kendine özgü objesi ve soruları olan bir bilme etkinliği alanıdır. Bu bakımdan tıpkı diğer bilgi alanları gibi bilgisel bir etkinlik olup, asla normlara indirgenemez nitelikte bir bilgi dalıdır. Bir değer yargısının bir değer yargısıyla atışması ile bir değer yargısının bir bilgi ile atışması" arasında ayırım yapmak gerekir.”

Ricoecer' e (1992) göre etiği, “iyi yaşamın nasıl olduğunu saptamak amacıyla, ahlaki soruların incelemesi olarak görmektedir.” Etik amaç ile ahlaki kural arasında yaptığı ayırımıda  iddiayı gündeme getirmektedir;

1. İnsan ahlak sahibi olmak için önce etik sahibi olmalıdır.
2. Etik amaç (iyi yaşam) kuralın eleğinden geçmelidir.
3. Her ne zaman kural uygulamada çıkmaza girerse, amaca başvurmak kabul edilebilir bir yoldur”.

Piepper'e (1999) göre, “Felsefedeki ve sosyolojideki kavramların çoğunun tartışmalı olduğu bilinmektedir. Hatta her ikisinin de çoğu yerde, konuların kendilerinden ziyade, ilgili kavramların çözümlenmesine yöneldiği görülür”. Piepper'e (1999) göre etik, “kendini ahlaki eylemin bilimi olarak anlar”. Etik bize, maddi değerlerin baskınlığı karşısında, manevi değerlerin de azınsanmayacak önemde değerli olduklarını anımsatmaktadır.”

2.5. Meslek Etiği

Bayles'e (1998) göre, insanların meslek yaşamlarında uygulanan davranış kurallarıdır. Meslek sahibi olan birey etik kuralların bilincinde olmalıdır. Çünkü etik kurallara uyduğu için iş kalitesi ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla toplumdaki insanların güvenini kazanmış olacaktır. Fakat bu kuralları yerine getirmetiği takdirde çiğnemiş olacaktır.

Durkheim'e (1949) göre ise, öncelikle bir meslek etiğinden bahselebilmesi için topluluğun olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu topluluğun meslek etiğini koruduğu sürece geçerlidir. Meslek etiği ise, bir iş grubundaki insanların yapmış olduğu

davranışları kontrol eden, doğru davranış ve yanlış davranışları belirleyen kurallar bütünüdür. Meslek etiğini oluşturacak ve geçerli kılacak özel gruplara ihtiyaç vardır. Bu gruplar da ancak aynı meslekten olan bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu dernek, federasyon, sendika ve meslek birlikleri gibi kuruluşlar olabilir.”

Bayles (1989) göre meslek etiği ve genel etik arasındaki ilişkide dört özellik belirler, buna göre meslek etiği, “Genel etikle aynı, genel etiğin özelleşmiş biçimi, işlevsel olarak genel etikle ilişkili ve genel etik normlarından bağımsız olabilir” şeklinde belirler.

2.6. Mesleki etik ilkeler

İş hayatındaki tepkileri yönlendirerek, onlara kılavuz olan etik kurallar ve standartların tümüne “mesleki etik” denilmektedir. Tarih boyunca insanoğlunun ihtiyaç duyduğu herşeyi mal ya da hizmet gereksinimi çeşitli meslek kümelerinin doğmasına ve zaman içinde teşkilatlanmalarına neden olmuştur. Bu meslek kümeleri kendi mesleki bir takım kuralların belirlenmesini sağladı. Bu kurallar belirlenirken, etik-ahlaki değerler göz önünde tutulmuştur. Mesleki personellerin arasında iletişimini, meslek ortamını ve personelin bu mesleğe uygunluk açısından kuralları belirlemek için meslek örf ve gelenekleri göz önünde bulundurarak oluşturulan ilkeler ve kurallar topluluğudur. Personellerin için neyin doğru bir davranış neyin ise uygun uymayan bir davranış olduğunu ayırt edebilen, meslekte bütünlüğü sağlayan ilkelerin bütünüdür (Weiss, 1998).

2.6.1. Doğruluk

Mesleki etik ilkelerinden bir diğeri olan doğruluk ilkesi iş alanında başka insanlar ile ilişkilerinde yanıltıcı hareketlerden uzak durmayı hedefler. Aksi takdirde kurulan güven ortamı ortadan kalkar. Bu ve bunun gibi davranışlar genel anlaşmazlıklara yol açacağından doğruluk mesleki etiğin temel ilkelerinden sayılmalıdır. Her meslekteki kişi çevresi ve meslektaşları arasındaki içten ve nasfetli olmasına özen gösterilmelidir, devam etmekte olan bütün durumlarda güvene dayalı bir alt yapı oluşturulması sağlanmalıdır (MEB, 2006).

2.6.2.Yasallılık

Meslek hayatında ortaya çıkan her türde temanın ortaya çıkmasında ve ortaya çıkarılmasında yardımcı olan çalışanların getirdiği her problemlerin çözümünde kanunlara bağlı kalınmalıdır. Meslek hayatında yasaları düzenleyen yalnızca devletlerin değil uluslararası kuruluşlar da günümüzde varlığını sürdürmektedir. Bunlardan birkaçı Uluslararası Çalışma Örgütü ve imal standartlarını tanzim eden Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO)'dür. Hukuksal açıdan suç bulunduran talimatların gereğini yapmak konusunda idareciler değişmez tavır içerisinde bulunmak zorundadırlar. Emirlerin kanunlarla ayırık olup olmama durumunun üst idareciye unutturulmaması, idarecinin idarede rahatlığın ortadan kaldırılması ve hukuksal yapıyı bozmaması açısından mühim katkıları olmaktadır (MEB, 2006).

2.6.3.Yeterlilik

Meslek hayatında her geçen gün devamlı evölüsyonlar meydana gelmektedir. Bu evölüsyonları kovuşturmak, mesleğini idare eden kişinin kendini bu yenilikler doğrultusunda geliştirmek de etik ilkeler arasında mühim bir yer almaktadır. İş hayatında elde edilne mesleksel boyut o mesleği gerçekleştirmek konusunda meslek sahibine cemiyet içerisinde 'ehli', 'yetkili', 'yeterli kişi' vb. Türden hüviyet kazandırması vb.türden hüviyet kazaanmasına önemli açıısından yardımcı olur.Bir mesleği icra etmekte için gerekli sertifika ya da diploma almak temelde o şahsa sözü geçen mesleği yapabilme konusunda pay ve salahiyet verir.Bu nedenlerden dolayı meslek erbaplarının,mesleği yerine getiren ya da grtirecek kişilerin geçmişte iyi bir eğitim almış olmaları gerekmektedir (MEB, 2006).

2.6.4.Güvenirlilik

Mesleğin üyeleri bu etik bir önem ve prensiplerine uygun davranmak durumundadır. Genel mesleki etik davranış kurallarını şöyle sıralayabiliriz.

- Yetersiz ve prensipsiz üyeleri meslekten ayırmak,
- Meslek içi yarışı düzenlemek,
- Mesleğin prensiplerini korumak.

Bu durum meslek türüne, özelliğine hizmet alanına göre çeşitlilik alabilir (MEB, 2006).

2.6.5. Mesleğe Bağlılık

Mesleki etik kurallara göre birbirine yaptığı işe değer vermesi en iyi ve güzel şekilde yapmaya çalışmasıdır. Kişinin iş hayatı içerisinde düzenli olarak kendini geliştirmesi ve eğitim imkanlarından yararlanması işine verdiği değeri gösterir (MEB, 2006).

2.7. Eğitim ve Öğretimde Etik

Etik eğitim öğretimde hayati önem taşımaktadır. Eğitimin ve ülkeyi daha yukarıya taşıyabilmesi için eğitim ortamında etik unsurların daha iyi açıklanıp uygulanması gerekmektedir. İnsanın yaşamından ölümüne kadar etikleyen bir süreç olan eğitim, etik ise bu süreçte neyi, ne kadar, nasıl doğru yapmalıyım sorularına yanıt aramaktadır. Böylelikle etik ve eğitim ayrı düşünülmemesi gerekir. Bu iki kavram iç içe girmişlerdir (Aydın, 2006).

Yiğittir (2009)' da etik eğitimini, insanların kişisel olarak memnuniyetini kazanması için sosyal yaşamına katkı sağlayan beceri, bilgi, davranış ve tutumları kavramada insanlar yararına yönelik istendik bir eğitim olarak tanımlamıştır. Etik eğitimi ile ilgili öncelikle, öğrencilerin davranışları incelenmesi gerekmektedir. Daha sonra okulların öğrencilere sosyal ve kişisel gelişmeye etkisi ve bu gelişimin nasıl değerlendirilmesi gerektiğini belirlenmelidir. Ayrıca okullardaki hangi değer ve davranışların geliştirilmesi ile ilgili araştırmalar ve projeler yapılması gerekmektedir. Öğrenci yetiştirmede ayrıca, düşünce açısından farklı, bakış açısından farklı, yeniliklere açık, doğruları ortaya koyabilen ve etik ilkelerin bilincinde olan son olarak sorumluluklarının bilincinde olan bireylerin yetiştirilmesi topluma fayda sağlayacaktır. Tek başına eğitim olmamakla birlikte etikde bireye istendik davranışlar kazandırmaz (Yiğittir, 2009).

2.8. Öğretmenlik Mesleği Etiği

Eğitimin temelini oluşturan en önemli faktörlerden birisi öğretmendir. Öğretmenlik mesleğini de etikten ayrı olarak düşünmek imkansızdır. Etik kavramını toplumda gerçek anlamda uygulanabilmesi için, etik ve ahlak bilincine sahip

öğretmenler olması gerekir. Öğretmenler mesleklerini yerine getirirken, olumlu veya olumsuz ve etik davranış ikilemelerde kurumun ve mesleğin genel kültürünü ve kurallarını da göz önünde tutarak toplumdaki sosyal yükümlülüklerini göz ardı etmeden yerine getirmelidir. Bunu yerine getirirken meslek onurunu koruyarak doğru, adil ve profesyonelce davranışlar sergilemelidirler. Bir öğretmeni öğretmen yapan en temel davranışlar, gerçekçi, adil, empati kurdurabilen, hassas dengeyi sağlayabilen davranış ve düşünceye sahip olmasıdır (Aydın, 2002).

Öğretmenlik görevini icra ederken öğretmenlerin başınabileceği değişik olumlu ya da olumsuz halleri ve etik davranış karışıklığında kurumun ve mesleğin genel kültürünü ve ilkelerin göz önünde bulundurarak insanların sosyal görevlerini gözardı etmeden ve mesleki saygınlığını müdafaa ederek doğru, adil ve uzmanlaşmış şekilde davranışlarını rehberlik eden kurallar bütünüdür. Öğretmen gerçek manada öğretmenlik kavramına sahip olmasını sağlayan, adil, empatik özellikleri gelişmiş, hassas, uyum sağlayabilen davranış ve fikir biçimidir (NEA, 2011; Yeaman, 2004).

Karataş (2013)' e göre öğretmenlik mesleğinde etik öğretmen davranışları ve öğretmenlik meslek etiği önem arz etmektedir. Çünkü kaliteli ve sağlıklı bir eğitimin ortaya konmasıyla nesillerinde devam edeceğidir. Bunun için öğretmenlik mesleği üzerinde etiğin öğretilmesi, etik eğitimi, etik uygulamaları, etiği özendirici davranışlar ve hizmet içi etik seminerleri gibi çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Gunnel Colnerud'a (1997) göre ise öğretmenlik mesleği etiği, Grupda bireylerle ilgilenirken ele alınması gereken etik boyutlar olduğudur. Bunlar; Farklılaşan rollerin etik boyutları, örneğin değerlendirm, sosyalleştirme rolünün etik boyutları, çocukların bugününden ve geleceğinden sorumlu olmaya ilişkin etik boyutlarıdır. Ayrıca çocuklara yakın olmanın meydana getirdiği genel ahlak sorumluluklarının boyutları ve mesleki ilişkilerin etik boyutlarıdır.

Son yıllarda öğretmenlerin meslek etiğine büyük ilgi göstermelerinin en büyük sebebi profesyonelliğin artması, öğrenci ve öğretmen nüfuslarındaki değişiklikler, okullarda ve sınıflarda uygulanan yasalar, mesleki yanlış davranış konusunda bilincin artması, eğitime ebeveynlerin katılımının artması, esleki etiğin boyutlarını ve sorunlarını anlamamızı değiştiren yeni etik ilkelerin ortaya çıkmasıdır (Strike ve Ternasky, 1993).

Öğretimin profesyonelleşmesi konusuna değinecek olursak iki boyutu bulunmaktadır. Bunlar birincisi mesleki pratiğin (ve statünün) entellektüel olarak saygı duyulan bir bilgi temelinde olmasıdır. İkincisi ise mesleğin ve bu meslek üyelerinin otonom olması ve meslekten olmayan kişilerden ya da hükümet kuruluşlarından etkilenmeden mesleki karar vermede serbest olmasıdır (Strike ve Ternasky, 1993).

Genel olarak mesleki öğretmen etiği, öğretmenlerin etik mantığı ile yargılarının gelişmesine önem vermektedir. Dolayısıyla bir öğretmen, etik değerlendirmeleri uygulayan ve değerlendirmeleri yapan otonom bir moral kurumu olması şarttır. Ayrıca okulun ilgili ve insancıl olması, tüm öğretmenlerin insancıl ve ilgili olmasından kaynaklanmaktadır (Rutter ve diğ. 1979; Grant, 1988).

2.9. Özel Eğitim ve Etik

O'neil ve Hern'e (1991) göre, sistemlerin her zaman içerisinde etik problemlerin oluştuğunu ve sistemler içerisinde oluşan etik problemler sadece o davranışı sergileyen bireyi iyi ya da kötü yapmadığını; ayrıca bu durum sistemin bir parçası olduğudur. Sistem içerisinde fazla fazla otoriter, demokratik olmayan veya hiyerarşik problemler etik davranışlarda problemlere neden olabilmektedir. Yalnızca davranışı yapan bireyi karakterini yargılamak yerine etik problemler oluştuğunda özel eğitim öğretmenleri ile aynı kurumun altındaki müdür, direktör ve diğer idari sorumlular arasındaki ilişkilerin yapısı da incelenmesi gerekmektedir.

Özel eğitim alanında etik, uygulamalara ilişkin ve araştırmalara ilişkin etik kurallar olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

Bunlar;

Uygulamalara İlişkin Etik Kurallar

1. Zarar vermemek.
2. Yararlı olmak.
3. Adil olmak
4. İnsan haklarına saygılı olmak (CEC, 1997).

Araştırmalara İlişkin Etik Kurallar

1. Katılımcılarla ilgili Etik Kurallar
2. Araştırma süreciyle ve sonuçları ile ilgili etik kurallar
3. Yayın ve sunum süreciyle ilgili etik kurallar
4. Yazar adları ile ilgili etik kurallar (AERA, (2000). Ethical Standards of AERA); (APA, (2002) (<http://www.apa.org/ethics>).

2.9.1. Zarar Vermemek

Özel eğitim öğretmenleri yapmış oldukları uygulamaları, özel gereksinimli bireyleri olumsuz etkilerden davranış sorunları, öğrenmede gecikme vb) ve tehlikeden koruyacak (mikrop kapma, yaralanma vb) şekilde planlamalı ve sürdürmelidirler (CEC, 1997).

2.9.2. Yararlı Olmak

Özel eğitimde yapılan tüm uygulamaları, özel eğitime gereksinimli bireylerin en fazla özellikle hayatlarının sonuna kullanacakları yararlı bilgilerin öğretilmesi için iyi bir planlamalı ve yürütülmelidir. Ayrıca ne kadar çok özel dayanaklı uygulamalara yer verilmesi önem taşımaktadır (CEC, 1997).

2.9.3. Bilimsel Dayanaklı Uygulamalara Yer Vermek

Bilimsel dayanakları en fazla olan yöntemlerin, uygulamacı yeterliklerinin ve hedef kitlenin görüşlerinin birleştiği uygulamalardır. Bilimsel dayanak olarak, aynı uygulamaya ilişkin pek çok bilimsel araştırmanın benzer sonuçlar vermesi kabul edilmektedir. Özel eğitimdeki uygulamaların bazıları çok hızlı evrim geçirmektedir. Yapılan bilimsel dayanak derlemeleri, etkili sanılan ve yaygın olarak kullanılan bazı yöntemlerin etkisiz, hatta zararlı olduğunu gösterebilmektedir. Bunun için öğretmenler sürekli olarak kendilerini yenilemek zorundadırlar (CEC, 1997).

2.9.4. Adil Olmak

Tüm özel eğitime gereksinimi olan bireylere hizmette fırsat ve olanak eşitliği hakkının olduğu kabul edilmelidir. Bu kabulden hareketle, tüm öğrencilere aynı nitelikte hizmet sunulması için en üst düzeyde çaba gösterilmelidir (CEC, 1997).

2.9.5. İnsan Haklarına Saygılı Olmak

Özel eğitim öğretmenleri, insanlık onurunu zedeleyici söylemlerden ve uygulamalardan kaçınmalı; bireylerin özel yaşamlarına ve kültürel özelliklerine saygı göstermeli ve olabildiğince bireylerin kendi kendilerine karar vermelerini teşvik etmelidir (CEC, 1997).

2.10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarında Sahip Olmaları Gereken Etik İlkeler

CEC'in (Farklı Gelişenler Konseyi) özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki uygulamalarında sahip olmaları gereken etik kurallar aşağıdaki gibi olması gerekmektedir.

1. "Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim ve yaşam kalitelerini en yüksek düzeye çıkarmaya çalışırlar.
2. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, kendi uzmanlık alanlarına ilişkin olarak yeterliklerini ve diğer bilgilerini geliştirir ve korurlar.
3. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, özel eğitime gereksinim duyan bireylere, ailelerine, diğer uzman arkadaşlarına, öğrencilere ve araştırma konularına faydalı olacak akademik aktivitelere (seminer, kongre, toplantı, vb.) katılırlar.
4. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, işlerini yaparlarken objektif davranırlar.
5. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitimine ilişkin olarak bilgi ve becerilerini artırmaya/geliştirmeye çalışırlar.
6. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, uzmanlık alanlarının gerektirdiği standartlar, ilkeler veya kurallar çizgisi dâhilinde çalışırlar.
7. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, kendi uzmanlık alanlarının uygulamasına, özel eğitim ve diğer destek hizmetlerin sunulmasına ilişkin yasalar, kurallar ve ilkeleri destekleme ve geliştirmeye çalışırlar.

8. Özel eğitim alanında çalışan uzmanlar/öğretmenler, etik olmayan veya yasadışı hareketlerde bulunmazlar; CEC Delege Grubu tarafından belirlenen uzmanlık ilkelerini ihlal etmezler” (CEC,1993).

2.11. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde araştırmayla ilgili olarak yapılan literatür taraması sonucunda yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiştir. İlgili araştırmalar, yayın tarihi sırasıyla aşağıda özetlenmiştir.

2.11.1. Türkiye’de Özel Eğitim Etik İlkeler ile ilgili yapılan araştırmalar

Kurtulan (2007)’ de Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmelerini araştırmıştır. Bu araştırmanın amacı, özel eğitim okullarındaki öğretmenlerin, mesleki etik değerler açısından incelenmiştir. Araştırma modeli ise İlişkisel Tarama Modelini kullanmıştır. Araştırma, 2006 yılında İstanbul ilinden seçilen sekiz özel eğitim okulundaki 132 öğretmene kişisel ve mesleki özellikler, etik önermeler, eğitim öğretim koşulları ve mesleki değerler ve görüşler anketi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda, öğretmen yetiştiren kurumların müfredat programlarına ilişki-etkileşim-iletişim ve etik ağırlıklı dersleri koymaları gerekmektedir. Öğretmenlerin lisans aşamasında insani temellere dayalı eğitim almaya ve staj görmeye ihtiyaçları vardır. Kurumsal temelli, mesleğe hazırlayıcı programlar, öğretmenin ve çocuğun insan olduğu gerçeğine yaklaşma yönünde ümit verebilir.

Akçamete, Kayhan, İşcen Karasu, Sardohan Yıldırım ve Şen, (2016) yılındaki “Özel Eğitim Öğretmenleri İçin Mesleki Etik İlkeleri” adlı araştırmalarında, Türkiye’de özel eğitim öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde, uygulamalarında ve değerlendirilmelerinde yararlanılabilecek mesleki etik ilkeleri oluşturmalarını amaçlamışlardır. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerini önemli ve çok önemli düzeyde görmüş; az önemli gördükleri ilkeler eğitim durumu ile mesleki kıdemlerine göre farklılaşmaktadır. Diğer taraftan eğitim durumlarına göre lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde mezunların etik ilkelerin önemliliğine ilişkin görüşleri benzerlik gösterirken, uyma derecesine yönelik görüşleri arasında hiç uyulmadığını düşündükleri ilkeler farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Çeviker (2017) 'de Bedensel engelli spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin, antrenörlük mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın amacı bedensel engelli spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin sporcu görüşlerine dayanılarak belirlenmesidir. Çalışmanın Spor Genel Müdürlüğü verilerine göre evreni toplam 930 sporcudan oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini (n=617) sporcu oluşturmuştur. Ölçme aracı olarak Tuncel ve Büyüköztürk (2009) tarafından geliştirilen "antrenörlük meslek etiği ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek saygı alt ölçeğinde 13 soru ve sorumluluk alt ölçeğinde 21 soru ve toplam 34 sorudan oluşmaktadır. Verilerin analiz edilmesinde bilgisayar destekli veri çözümleme programı kullanılmıştır. Sonuç olarak bedensel engelli spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin mesleki etik ilkelere uydukları ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesine bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan 2018-2019 eğitim öğretim yılında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine verdikleri önem düzeylerinin ve uygulama düzeylerinin belirlenmesi amacıyla genel durumu ortaya koyabilmek için nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, araştırmadan elde edilen bulgular toplandığı zamanı olduğu gibi resmetmeyi sağlar. Bu noktada esas amaç incelenen değişkenin yapısını ve özelliklerini ortaya koyabilmektir. Araştırmacı ise incelenen değişkenlere hiçbir şekilde müdahale edemez veya değiştirmeye çalışamaz. Önemli olan araştırmada betimleme işlevinin yapılmasıdır (Yıldırım, 1996; Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2014). Betimsel tarama modelinin kullanıldığı araştırmalarda kritik noktalardan biri de evreni en etkili şekilde örnekleyebilecek katılımcı sayısına ulaşmaktır. Bu araştırmada ise özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere verdikleri önem ve uyma düzeyleri belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesine bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinden oluşmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt ve Lefke bölgelerinde bulunan toplam 150 özel eğitim öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okullar ise tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin sosyo-demografik bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyo-demografik özellikleri

	Katılımcı özellikleri	N	%
Cinsiyet	Kadın	89	59,3
	Erkek	61	40,7
Yaş	22-30 yaş arası	68	45,3
	31-39 yaş arası	57	38,0
	40 yaş ve üstü	25	16,7
Eğitim durumu	Lisans	111	74,0
	Yüksek lisans	37	24,7
	Doktora	2	1,3
Mezun olunan program	PDR	18	12,0
	Özel eğitim	93	62,0
	Eğitim Yönetimi ve Denetimi	4	2,7
	Sınıf Öğretmenliği	35	23,3
Mesleki kıdem	1-5 yıl arası	78	52,0
	6-9 yıl arası	29	19,3
	11-15 yıl arası	18	12,0
	16-20 yıl arası	8	5,3
	21 yıl ve üstü	17	11,3
Çalıştıkları kurum	Rehberlik ve araştırma merkezi	22	14,7
	Özel eğitim okulu	127	84,7
	Üniversite	1	0,7
Özel eğitim alanı ile ilgili sertifika sahibi olma	Var	37	%24,7
	Yok	113	%75,3
Etik ile ilgili çalıştay, seminer, konferansa katılma durumu	Var	37	%24,7
	Yok	113	%75,3
Mesleki etik ilkelerin geliştirilmesine yönelik inanç	Evet	141	%94
	Hayır	9	%6

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 89’u (%59,3) kadın öğretmenlerden, 61’i (%40,7) ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların 68’i (%45,3) 22 ile 30 yaş arasında, 57’si (%38) 31 ile 39 yaş arasında, 25’i (%16,7) ise 40 yaş ve üzeri öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin 111’i (%74) lisans mezunu, 37’si (%24,7) yüksek lisans mezunu ve 2’si (%1,3) ise doktora mezunudur. Öğretmenlerin mezun oldukları programa göre dağılımlarına bakıldığında 18’inin (%12) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mezunu, 93’ünün (%62) özel eğitim öğretmenliği mezunu, 4’ü (%2,7) eğitim yönetimi ve denetimi mezunu ve 35’i (%23,3) ise sınıf öğretmenliği mezunudur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 78’i (%52) 1 ile 5 yıl arası mesleki kıdeme sahip, 29’u (%19,3) 6 ile 10 yıl arası meslek kıdeme sahip, 18’i (%12) 11 ile 15 yıl

arası mesleki kıdeme sahip, 8'i (%5,3) 16 ile 20 yıl arası mesleki kıdeme sahip, 17'si (%23,3) ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlara göre dağılımları ise, 22'si (%14,7) rehberlik ve araştırma merkezi, 127'si (%84,7) özel eğitim okulu ve 1 öğretmen (%0,7) ise üniversitede görev yapmaktadır.

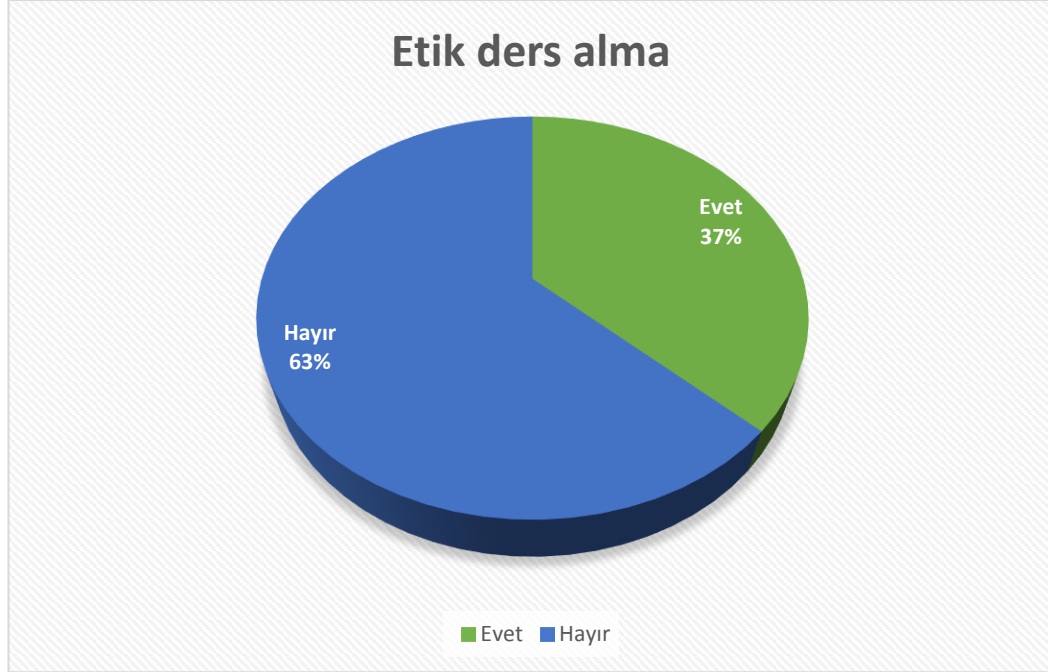
Öğretmenlerin 37'si (%24,7) özel eğitim alanı ile ilgili sertifika sahibi iken, 113'ü (%75,3) özel eğitim alanı ile ilgili sertifikalarının bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin 37'si (%24,7) etik ile ilgili çalıştay, seminer ya da konferansa katılım sağlarken, 113'ünün (%75,3) etik ile ilgili çalıştay, seminer ya da konferansa katılım sağlamadığı belirlenmiştir. Bilimsel çalışmalara katılımın az olmasına rağmen araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin 141'i (%94) mesleki etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanırken, 9'u (%6) ise mesleki etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerini etik kurulda görev alma durumlarına Şekil I'de ve eğitim süreçleri boyunca etik ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımları Şekil II'de yer verilmiştir.

Şekil I. Öğretmenlerin etik kurul görevine sahip olma durumlarına göre dağılımları

Şekil I’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 28’i (%19) çalıştıkları kurumda aynı zamanda etik kurul görevine sahip iken, 121’i (%81) çalıştıkları kurumda herhangi bir etik kurul görevine sahip değildirler.

Şekil II. Öğretmenlerin eğitim süreci boyunca etik konulu ders alma durumlarına göre dağılımları

Şekil II’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 55’i (%37) eğitim hayatları boyunca etik konulu ders aldıklarını belirtirken, 94’ü (%63) eğitim hayatları boyunca etik konulu ders almadıklarını belirtmişlerdir.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada 2014 yılında Akçamete vd (2014) tarafından geliştirilen ‘Özel Eğitim Öğretmenleri İçin Mesleki Etik İlkeleri’ ölçme aracı kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu da ölçme aracı ile birlikte uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenlerin sahip oldukları demografik özellikleri hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan bir formdur. Cinsiyet, yaş, eğitim durumları, mesleki kıdem, çalıştıkları kurum, çalıştıkları kurumda etik kurul görevine sahip olma durumları, etik konusu ile

ilgili ders alma durumları, özel eğitim alanı ile ilgili sertifikaya sahip olma durumları ya da bu alanda herhangi bir kongre/seminer/çalışmaya katılma durumları, mesleki etik ilkelerin gelişmesine katılma durumları katılımcıların doldurduğu kişisel bilgi formu aracılığı ile belirlenmiştir.

3.3.2. Özel Eğitim Alanı Mesleki Etik İlkeleri Ölçeği

2014 yılında Akçamete ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin iki önemli boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki özel eğitim alanı mesleki etik ilkelerin önemlilik derecesidir. Önemlilik boyutunda özel eğitim öğretmenlik mesleğine karşı sorumluluklar, meslektaşlarına ve özel gereksinimli bireyin kendisi ile ailesine karşı sorumluluklar, özel eğitim programlarını planlama ve geliştirmeye yönelik sorumluluklar ve son olarak da özel eğitim alanında yasal düzenlemelere katkıda bulunma sorumlulukları ele alınmıştır. Ölçme aracının ikinci alt boyutunda ise özel eğitim alanı mesleki etik ilkelere meslektaşlarının uyma derecesi yer almaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin meslektaşlarının uyma boyutunda ise özel eğitim öğretmenlik mesleğine karşı sorumluluklarına uyma ve özel gereksinimli bireylerin kendisi ile ailesine karşı sorumluluklarına uyma dereceleri yer almaktadır. Ölçme aracı dördümlük likert tipinde hazırlanmış olup ‘Hiç önemli değil’, ‘Az önemli’, ‘Önemli’ ve ‘Çok önemli’ seçeneklerinden kendilerine uygun olan ifadeyi seçmişlerdir. Katılımcılar ölçme aracında aynı maddeleri her iki alt boyut için ayrı ayrı cevaplamışlardır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplamak amacıyla hazırlanmış ölçeğin, 2018-2019 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve özel okullarda uygulanması için gerekli izinler alındıktan sonra evren ve örnekleme oluşturulmuş okullara gidilerek veri toplama aracı uygulanmıştır.

Ölçeğin dağıtılıp toplanması sırasında tüm okullara araştırmacı tarafından gidilerek, okul idarecilerine bakanlıktan alınan izin onay belgeleri sunulmuştur. Uygulama yapılmadan önce öğretmenlere araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiş olup, ardından uygulamaya geçilip öğretmenlere araştırma formundaki sorular sorulmuştur.

3.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerden elde edilen veriler istatistiksel olarak Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 veri analizi programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyo-demografik özellikleri ile özel eğitim öğretmenleri için mesleki etik ilkelerinin önemlilik derecesi ile meslektaşlarının uyma derecelerine yönelik dağılımı yüzde ve frekans analizi ile değerlendirilmiştir.

Özel eğitim öğretmenleri için mesleki etik ilkelerinin önemlilik derecesi ve meslektaşlarının uyma derecelerinin ortaya çıkarılmasında ise ölçme aracında yer alan tüm ifadeler için sosyo-demografik değişkenlere ait betimsel çapraz tablo (crosstabs) tekniği kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde özel eğitim öğretmenleri için mesleki etik ilkelerinin önemlilik derecesi ve meslektaşlarının uyma dereceleri ile sosyo-demografik değişkenlere ait betimsel çapraz tablo (crosstabs) analizlerine yer verilmiştir.

Tablo 2.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Cinsiyet	Kadın (89)	3,6	3 (3,4%)	18,21,22,31	5 (5,6%)	6	41 (46,1%)	8,9	70 (78,7%)
	Erkek (61)	1,3,25,26	1 (1,6%)	6,14	2 (2,2%)	31	27 (44,3%)	25,28	58 (65,2%)
Toplam	150 (100%)		4 (2,7%)		7 (4,7%)		68 (45,4%)		128 (85,4%)

Tablo 2’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın katılımcıların %78,7’si, “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), ve “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9) ilkelerinin çok önemli olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan erkek katılımcıların %65,2’si ise “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ve “Belirli koşullar altında bilgilerin paylaşılmasına yazılı olarak izin verildiği durumların dışında, yasal gereklilik nedeniyle bilgilerin gizliliğini koruma” (m28) ilkelerinin çok önemli olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan kadın katılımcıların %46,1’i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini önemli düzeyde buldukları saptanmıştır. Erkek katılımcıların ise %44,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini önemli düzeyde buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadın katılımcıların %5,6’sı “Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma” (m18), “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21), “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan erkek katılımcıların %2,2’si “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ve “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır.

Kadın katılımcıların %3,4’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ve “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları görülmektedir. Erkek katılımcıların %1,6’sı “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam

ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ve “Özel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme” (m26) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 3.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Yaş	22-30 (68)	10,11,13	1 (1,5%)	7,11,21,23	4 (5,9%)	21	29 (42,6%)	7,8	56 (82,4%)
	31-39 (57)	1,3,6	2 (3,5%)	18,19,21,33	4 (7,0%)	25,15	23 (40,4%)	2	48 (84,2%)
	40 üstü (25)	3	1 (4,0)	14,21	2 (8,0%)	6	15 (60,0%)	1,8,9,29	20 (80,0%)
Toplam	150 (100%)		4 (2,7%)		10 (6,7%)		67 (44,7%)		124 (82,7%)

Tablo 3'te belirtildiği gibi araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %82,4'ü “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ve “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan 31-39 yaş arası katılımcıların %84,2'si ise “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli buldukları ortaya çıkmıştır. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %80'i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin onuruna, temel insan haklarına zarar veren davranış yönetimi ve tekniklerini kullanmama” (m29) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Ayrıca araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %42,6'sı “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4) ilkesini önemli olarak görmektedirler. 31-39 yaş arası katılımcıların ise %40,4'ü “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ilkelerini önemli olarak görmektedirler. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %60'ı “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini önemli olarak gördükleri saptanmıştır.

22-30 yaş arası katılımcıların %5,9'u “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7), “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11), “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ve “Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtmama” (m23) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. 31-39 yaş arası katılımcıların %7'si “Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma” (m18), “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” (m19), “Eğitim-

öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ve “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %8’i “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (14) ile “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %1,5’i “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10), “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” (m13) ilkelerini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır. 31-39 yaş arası katılımcıların %3,5’, “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ve “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları görülmektedir. 40 yaş ve üstü katılımcıların %2,7’si “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır.

Tablo 4.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Eğitim durumları	L (111)	3	4 (3,6%)	21	1 (2,7%)	15	50 (45,0%)	2	95 (85,6%)
	YL (37)	6	1(2,7%)	11	3 (8,1%)	6,25	14 (37,8%)	7,3	33 (89,2%)
	DR (2)	-	-	-	-	33,32,31	2 (100%)	3,7,8,9,27	2 (100%)
Toplam			5 (3,34%)		4 (2,67%)		66 (44%)		130 (86,7%)

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %85,6'sı “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin de %89,2'si “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ve “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkelerini çok önemli buldukları ortaya çıkmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise %100'ü “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7), “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) uygulanmasını destekleme” (m27) ilkelerini çok önemli gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %45'i “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %37,8'i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ilkelerini önemli gördükleri saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise %100'ü “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31), “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme” (m32) ve “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini önemli gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğrencilerin %2,7'si “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %8,1'i “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli

gördükleri saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenleri ise az düzeyde önemli gördükleri herhangi bir ilke bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %3,6'sı “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %2,7'si “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise hiç önemli görmedikleri ilke bulunmamaktadır.

Tablo 5.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mezun oldukları programlara göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Mezun oldukları program	PDR (18)	3	3 (16,7%)	16,21	2 (11,1%)	11,15	11 (61,1%)	2,29	17 (94,4%)
	ÖE (93)	1,6	2 (2,2%)	22	6 (6,5%)	21	37 (39,8%)	2	83 (89,2%)
	EYD (4)	-	-	-	-	22	1 (25,0%)	8,9,10,31	4 (100%)
	SÖ (35)	12,13,21	1 (2,9%)	6	1 (2,9%)	20	14 (40,0%)	13	29 (82,9%)
	Toplam	150(100%)	6 (4%)	9 (6%)	63 (42%)	133 (88,7%)			

Tablo 5’te görüldüğü gibi PDR mezunu öğretmenlerin %94,4’ü “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin onuruna, temel insan haklarına zarar veren davranış yönetimi ve tekniklerini kullanmama” (m29) ilkelerini çok önemli gördükleri saptanmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %89,2’si “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkelerini çok önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise %100’ü “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9), “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (31) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır. SÖ mezunu öğretmenlerin %82,9’u “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” (m13) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %61,1’i “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve geliştirmeleri savunma” (m11) ve “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkelerini önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %39,8’i, “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise %25’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. SÖ mezunu öğretmenlerin %40’ı “Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme” (m20) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %11,1’i “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ve “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkelerini az düzeyde önemli gördükleri bulunmuştur. ÖE mezunu öğretmenlerin %6,5’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22)

ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise az düzeyde önemli gördükleri herhangi bir ilke bulunmamaktadır. SÖ mezunu öğretmenlerin ise %2,9'u "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %16,7'si "Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme" (m3) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %2,2'si "Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma" (m1) ve "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin hiç önemli görmedikleri herhangi bir ilke bulunmamaktadır. SÖ mezunu öğretmenlerin %2,9'u "Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama" (m12), "Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme" (m13) ve "Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma" (m21) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 6.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Mesleki kıdem	1-5 (78)	1,2,3,4,5	1 (1,3%)	22,31	5 (6,4%)	21	33 (42,3%)	2	69 (88,5%)
	6-10 (29)	7,8,9,10,11	1 (3,4%)	33	2 (6,9%)	6	14 (48,3%)	2	26 (89,7%)
	11-15 (18)	3,31,32	2 (11,1%)	18,19	4 (22,2%)	4,15,20	9 (50,0%)	16	17 (94,4%)
	16-20 (8)	-	-	20,21,31	1 (12,5%)	29,33	7 (87,5%)	24	8 (100%)
	21 ve üstü (17)	30	1 (5,9%)	14	2 (11,8%)	20,33	6 (35,3%)	3	15 (88,2%)
Toplam	150 (100%)		5 (3,34%)		14 (9,34%)		69 (46%)		135 (90%)

Araştırmaya katılan 1 - 5 ile 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %88,5'i "Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme" (m2) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. 11 – 15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %94,4'ü "Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme" (m16) ilkesini çok önemli buldukları ortaya çıkmıştır. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %100'ü "Özel gereksinimi olan ve risk grubundaki bireylerin erken tanı ve müdahale hizmetlerinin yaygınlaşmasını destekleme" (m24) ilkesini çok önemli olarak görmektedir. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %88,2'si "Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme" (m3) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %42,3'ü "Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma" (m21) ilkesini önemli olarak görmektedirler. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %48,3'ü "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ilkesini önemli bulmaktadırlar. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %50'si "Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma" (m4), "Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma" (m15) ve "Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme" (m20) ilkelerini önemli bulmaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %87,5'i "Özel gereksinimi olan bireylerin onuruna, temel insan haklarına zarar veren davranış yönetimi ve tekniklerini kullanmama" (m29) ve "Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme" (m33) ilkelerini önemli bulmaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %35,3'ü "Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme" (m20) ve "Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme" (m33) ilkelerini önemli olarak gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %6,4'ü "Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma" (m22) ve "Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek

amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %6,9’u “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkesini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %22,2’si “Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma” (m18) ve “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” (m19) ilkelerini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %12,5’i “Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme” (m20) “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %11,8’i “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli bulmaktadırlar.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %1,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2), “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4) ve “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %3,4’ü “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7), “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9), “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ve “Mesleki uygulamaları etkileyen etik

ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %11,1’i “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme” (m32) ilkelerini hiç önemli bulmamaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise hiç önemli bulmadıkları herhangi bir ilke bulunmamaktadır. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ise %5,9’u “Sadece eğitim aldıkları ve/veya deneyim sahibi oldukları özel gereksinim alanları ve yaş düzeylerinde uygulama yapma” (m30) ilkesini hiç önemli bulmamaktadırlar.

Tablo 7.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurum değişkenine göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Çalışılan kurum	Reh (22)	3	2 (9,1%)	16,20	2 (9,1%)	23,31	13 (59,1%)	2	20 (90,9%)
	ÖE (127)	1	3 (2,4%)	21	8 (6,3%)	6	52 (40,9%)	2,8	105 (82,7%)
	Uni (1)	-	-	-	-	5,6,9,17	1 (100%)	1,2,3,4,7	1 (100%)
Toplam		150 (100%)	5 (3,34%)		10 (6,67%)		66 (44%)		126 (84%)

Tablo 7’de görüldüğü gibi rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %90,0’u “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli bulmaktadırlar. Özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin %82,7’si “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ve “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8) ilkelerini çok önemli gördükleri saptanmıştır. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin %100’ü ise “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2), “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4) ve “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %59,1’i “Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtmama” (m23) ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır. Özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin %40,9’u “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini önemli olarak görmektedirler. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin %100’ü ise “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5), “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermemeye” (m9) ve “Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma” (m17) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır.

Rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %9,1’i “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ve “Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere

rehberlik etme” (m20) ilkelerini az düzeyde önemli bulduklarını ayrıca “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin %6,3’ü “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli buldukları ve “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin ise az veya hiç önemli görmedikleri herhangi bir ilkenin olmadığı saptanmıştır.

Tablo 8.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurumda etik kurul görev alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik kurul görevi	Var (28)	3	3 (10,7%)	16	3 (10,7%)	6,11,15	12 (42,9%)	27	26 (92,9%)
	Yok (121)	1	3 (2,5%)	21	8 (6,6%)	15	50 (41,3%)	2	101 (83,5%)
Toplam	150 (100%)		6 4%)		11 (7,34%)		62 (41,4%)		127 (84,7%)

Tablo 8’de görüldüğü gibi etik kurul görevi olan öğretmenlerin %92,9’u “Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) uygulanmasını destekleme” (m27) ilkesini çok önemli buldukları ve “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6), “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11), “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkelerini ise önemli buldukları saptanmıştır. Etik kurul görevi olmayan öğretmenlerin %83,5’i “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli buldukları ve %41,3’ü “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik kurul görevi olan öğretmenlerin %10,7’si “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m3) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri ve “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m16) ilkesini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır. Etik kurul görevi olmayan öğretmenlerin %6,6’sı “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri ve “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini ise hiç önemli görmedikleri saptanmıştır.

Tablo 9.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik ders alma	Evet (55)	3	3 (5,5%)	6,16,21	4 (7,3%)	6,23	22 (40%)	2	49 (89,1%)
	Hayır (94)	6	2 (2,1%)	33,14	5 (5,3%)	15	42 (44,7%)	8	80 (85,1%)
Toplam	149 (99,4%)		5 (3,34%)		9 (6%)		64 (42,7)		129 (86%)

Etik dersi alan öğretmenlerin %89,1'i "Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme" (m2) ilkesini çok önemli buldukları ve "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ile "Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtmama" (m23) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır. Etik dersi almayan öğretmenlerin %85,1'i "Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama" (m8) ilkesini çok önemli buldukları ve %44,7'si ise "Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma" (15) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik dersi alan öğretmenlerin %7,3'ü "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6), "Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme" (m16), "Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma" (m21) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları ve "Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme" (m3) ilkesini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik dersi almayan öğretmenlerin %5,3'ü "Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme" (m14) ile "Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme" (m33) ilkelerine az düzeyde önem verdikleri ve %2,1'i "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ilkesine de hiç önem vermedikleri saptanmıştır.

Tablo 10.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili sertifika alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Sertifika	Var (37)	1,6	1 (2,7%)	22,33	3 (8,1%)	6	13 (35,1%)	27	36 (97,3%)
	Yok (113)	3	4 (3,5%)	21	1 (0,9%)	6	49 (43,4%)	2	91 (80,5%)
Toplam	150 (100%)		5 (3,34%)		4 (2,67%)		62 (41,4%)		127 (84,7%)

Tablo 10’da görüldüğü gibi özel eğitim alanında sertifika sahibi olan öğretmenlerin %97,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) uygulanmasını destekleme” (m27) ilkesini çok önemli buldukları ve %35,1’i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır. Özel eğitim alanında herhangi bir sertifika sahibi olmayan öğretmenlerin %80,5’i “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli gördükleri ve %43,4’ü ise “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır.

Özel eğitim alanında sertifika sahibi olan öğretmenlerin %8,1’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ile “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları ve %2,7’sinin ise “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ile “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Özel eğitim alanında herhangi bir sertifika sahibi olmayan öğretmenlerin %0,9’u “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli bulurken %3,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 11.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ile ilgili herhangi bir çalıştay, kongreye katılma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Çalıştay, kongre katılımı	Evet (37)	1,6	1 (2,7%)	22,33	3 (8,1%)	6	13 (35,1%)	27	36 (97,3%)
	Hayır (113)	3	4 (3,5%)	21	1 (0,9%)	6	49 (43,4%)	2	91 (80,5%)
Toplam	150 (100%)		5 (3,34%)		4 (2,67%)		62 (41,4%)		127 (84,7%)

Tablo 10’da görüldüğü gibi etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılan öğretmenlerin %97,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) uygulanmasını destekleme” (m27) ilkesini çok önemli buldukları ve %35,1’i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır. Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılmayan öğretmenlerin %80,5’i “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli gördükleri ve %43,4’ü ise “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır.

Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılan öğretmenlerin %8,1’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ile “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları ve %2,7’sinin ise “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ile “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılmayan öğretmenlerin %0,9’u “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkesini az düzeyde önemli bulurken %3,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 12.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin etik ilkelerin geliştirilmesine katılım durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik ilke gelişimi	Evet (141)	3	4 (2,8%)	21	10 (7,1%)	6	61 (43,3%)	2	119 (84,4%)
	Hayır (9)	21,25	1 (11,1%)	23	2 (22,2%)	5,10,20	3 (33,3%)	13,19	9 (100%)
Toplam	150 (100%)		5 (3,34%)		12 (8%)		64 (42,7%)		128 (85,4%)

Tablo 12’de görüldüğü gibi etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerin %84,4’ü “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ilkesini çok önemli buldukları ve %43,3’ünün ise “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır. Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmayan öğretmenlerin ise %100’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” (m13) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” (m19) ilkelerini çok önemli buldukları ve %33,3’ünün ise “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5), “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ile “Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme” (m20) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerin %22,2’si “Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtma” (m23) ilkesini az düzeyde önemli bulurken, %2,8’i “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmayan öğretmenlerin %22,2’si “Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtma” (m23) ilkesini az düzeyde önemli görürken, %11,1’i “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ilkelerini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır.

Tablo 13.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Cinsiyet	Kadın (89)	32	17 (19,1%)	14,22	39 (43,8%)	10,15	34 (38,2%)	1	49 (55,1%)
	Erkek (61)	9	5 (8,2%)	26	17 (27,9%)	10	29 (47,5)	1	36 (59,0%)
Toplam	150 (100%)		22 (14,7%)		56 (37,4%)		63 (42%)		85 (56,7%)

Tablo 13'te de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın katılımcıların %55,1'i, "Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma" (m1) ilkesini çok önemli bulduklarını ve erkek katılımcıların %59'u da "Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma" (m1) ilkesini çok önemli bulduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan kadın katılımcıların %38,2'si "Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma" (m10) ile "Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma" (m15) ilkelerini önemli düzeyde buldukları saptanmıştır. Erkek katılımcıların ise %47,5'i "Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma" (m10) ilkesini önemli düzeyde buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadın katılımcıların %43,8'i "Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme" (14) ile "Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma" ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan erkek katılımcıların %27,9'u "Özel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme" (m26) ilkesini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır.

Kadın katılımcıların %19,1'i "Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme" (32) ilkesini hiç önemli bulmadıkları görülmektedir. Erkek katılımcıların %8,2'si "Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme" (m9) ilkesini hiç önemli bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 14.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Yaş	22-30 (68)	18,22,32,33	8 (11,8%)	14	29 (42,6%)	13,19	26 (38,2%)	1	37 (54,4%)
	31-39 (57)	17	12 (21,1%)	31	25 (43,9%)	10	32 (56,1%)	1	34 (59,6%)
	40 üstü (25)	31	4 (16,0%)	22	9 (36,0%)	15	8 (32,0%)	7	15 (60,0%)
Toplam	150 (100%)		24 (16%)		63 (42%)		66 (44%)		87 (58%)

Tablo 14’te belirtildiği gibi araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %54,4’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m2) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan 31-39 yaş arası katılımcıların %59,6’sı da “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli buldukları ortaya çıkmıştır. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %60’ı “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Ayrıca araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %38,2’si “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” (m13) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” (m19) ilkelerini önemli olarak görmektedirler. 31-39 yaş arası katılımcıların ise %56,1’i “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli olarak görmektedirler. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %32’si “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini önemli olarak gördükleri saptanmıştır.

22-30 yaş arası katılımcıların %42,6’sı “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. 31-39 yaş arası katılımcıların %42,9’u “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise %36’sı “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 22-30 yaş arası katılımcıların %11,8’i “Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma” (m18), “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22), “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile

ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme” (32) ile “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır. 31-39 yaş arası katılımcıların %21,1’i, “Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma” (m17) ilkesini hiç önemli bulmadıkları görölmektedir. 40 yaş ve üstü katılımcıların %16’sı “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır.

Tablo 15.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Eğitim durumları	L (111)	31	15 (13,5%)	14	45 (40,5%)	10	50 (45,0%)	1	64 (57,7%)
	YL (37)	33	7 (18,9%)	22,25	20 (54,1%)	11,33	15 (40,5%)	1	20 (54,1)
	DR (2)	-	-	6,19,26	1 (50,0%)	2,4,5,11	2 (100%)	7,25	2 (100%)
Toplam	150(100%)		22 (14,7%)		66 (44%)		67 (44,7%)		86 (57,4%)

Tablo 15’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %57,7’si “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerinin de %54,1’i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise %100’ü “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ilkelerini çok önemli gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %45’i “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %40,5’i “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11) ile “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini önemli gördükleri saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise %100’ü “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2), “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4), “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5) ile “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (m11) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğrencilerin %40,5’i “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %54,1’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ilkelerini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenleri ise %50’si “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6), “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun

olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” (m19) ile “zel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme” (m26) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin %13,5’i “zel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin %18,9’u “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise hiç önemli görmedikleri ilke bulunmamaktadır.

Tablo 16.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin mezun oldukları program türüne göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Mezun oldukları program	PDR (18)	31	6 (33,3%)	14	9 (50,0%)	10	12 (66,7%)	1	10 (55,6%)
	ÖE (93)	18,32,33	12 (12,9%)	16	35 (37,6%)	16	35 (37,6%)	1	52 (55,9%)
	EYD (4)	-	-	5,24	1 (25,0%)	22	3 (75,0%)	9,10,26	4 (100%)
	SÖ (35)	6,17	7 (20,0%)	14	19 (54,3%)	10	18 (51,4%)	1	19 (54,3%)
Toplam	150 (100%)		25 (16,7%)		64 (42,7%)		68 (45,4%)		85 (56,7%)

Tablo 16’da görüldüğü gibi PDR mezunu öğretmenlerin %55,6’sı “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli gördükleri saptanmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %55,9’u da “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise %100’ü “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9), “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ve “Özel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme” (m28) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır. SÖ mezunu öğretmenlerin %54,3’ü de “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (10) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %66,7’si “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %37,6’sı “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ilkesini önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise %75’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. SÖ mezunu öğretmenlerin %51,4’ü de “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m20) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %50’si “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri bulunmuştur. ÖE mezunu öğretmenlerin %37,6’sı “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin ise %25’i “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5) ile “Özel gereksinimi

olan ve risk grubundaki bireylerin erken tanı ve müdahale hizmetlerinin yaygınlaşmasını destekleme” (m24) ilkelerini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır. SÖ mezunu öğretmenlerin ise %54,3’ü “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan PDR mezunu öğretmenlerin %33,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. ÖE mezunu öğretmenlerin %12,9’u “Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma” (m18), “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme” (m32) ile “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. EYD mezunu öğretmenlerin hiç önemli görmedikleri herhangi bir ilke bulunmamaktadır. SÖ mezunu öğretmenlerin %20’si “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ile “Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma” (m17) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 17.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Mesleki kıdem	1-5 (78)	33	11 (14,1%)	14	36 (46,2%)	19	31 (39,7%)	1	42 (53,8%)
	6-10 (29)	31	6 (20,7%)	22	16 (55,2%)	10	21 (72,4%)	1	14 (48,3%)
	11-15 (18)	6,7,31	5 (27,8%)	5,16,22,28	10 (55,6%)	8,30	9 (50,0%)	13	2 (11,1%)
	16-20 (8)	5,9,12,31	1 (12,5%)	14,22	4 (50,0%)	5,7	5 (62,5%)	1	6 (75,0%)
	21 ve üstü (17)	25,30	2 (11,8%)	6	5 (29,4%)	16,18,26	10 (58,8%)	7	15 (88,2%)
Toplam	150 (100%)		25 (16,7%)		71 (47,4%)		76 (50,7%)		79 (52,7%)

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %53,8'i ile 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %48,3'ü "Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma" (m1) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. 11 – 15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %75'i "Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme" (m13) ilkesini çok önemli buldukları ortaya çıkmıştır. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %88,2'si "Özel gereksinimi olan ve risk grubundaki bireylerin erken tanı ve müdahale hizmetlerinin yaygınlaşmasını destekleme" (m24) ilkesini çok önemli olarak görmektedir. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %88,2'si "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m7) ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %39,7'si "Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma" (m19) ilkesini önemli olarak görmektedirler. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %72,4'ü "Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma" (m10) ilkesini önemli bulmaktadırlar. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %50'si "Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama" (m8) ile "Sadece eğitim aldıkları ve/veya deneyim sahibi oldukları özel gereksinim alanları ve yaş düzeylerinde uygulama yapma" (m30) ilkelerini önemli bulmaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %62,5'i "Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme" (m5) ile "Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma" (m7) ilkelerini önemli bulmaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %58,8'i "Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme" (m16), "Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma" (m18) ile "Özel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme" (m26) ilkelerini önemli olarak gördükleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %46,2'si “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %55,2'si “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %55,6'sı “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5), “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16), “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ile “Belirli koşullar altında bilgilerin paylaşılmasına yazılı olarak izin verildiği durumların dışında, yasal gereklilik nedeniyle bilgilerin gizliliğini koruma” (m28) ilkelerini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %50'si “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ile “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkelerini az düzeyde önemli bulmaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %29,4'ü “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini az düzeyde önemli bulmaktadırlar.

Araştırmaya katılan 1 - 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %14,1'i “Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme” (m33) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. 6 - 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %20,7'si “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. 11 – 15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %27,8'i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6), “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ile “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini hiç önemli bulmamaktadırlar. 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %12,5'i “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere

zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9), “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama” (m12) ile “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini hiç önemli bulmamaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ise %11,8’i “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m25) ile “Sadece eğitim aldıkları ve/veya deneyim sahibi oldukları özel gereksinim alanları ve yaş düzeylerinde uygulama yapma” (m30) ilkelerini hiç önemli bulmamaktadırlar.

Tablo 18.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin çalıştıkları kuruma göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Çalışılan kurum	Reh (22)	17,22,30	4 (18,2%)	22	14 (63,6%)	10	12 (54,5%)	1	12 (54,5%)
	ÖE (127)	31	18 (14,2%)	14	51 (40,2%)	10	51 (40,2%)	1	73 (57,5%)
	Uni (1)	-	-	1,2,6	1 (100%)	4,5,7,8,9	1 (100%)	3,10,11,12	1 (100%)
Toplam	150 (100%)		22 (14,7%)		66 (44%)		64 (42,7%)		86 (57,4%)

Tablo 18’de görüldüğü gibi rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %54,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli bulmaktadırlar. Özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin de %57,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli bulmaktadırlar. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin %100’ü ise “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” (m3), “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10), “Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” (11) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama” (m12) ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır.

Rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %54,5’i ile özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin %40,2’sinin “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli olarak görmektedirler. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin %100’ü ise “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4), “Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme” (m5), “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7), “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (8), “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme” (m9), ile “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkelerini önemli buldukları saptanmıştır.

Rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlerin %63,6’sı “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini az düzeyde önemli bulduklarını ayrıca “Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma” (m17),

“Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (22) ile “Sadece eğitim aldıkları ve/veya deneyim sahibi oldukları özel gereksinim alanları ve yaş düzeylerinde uygulama yapma” (m30) ilkelerini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin 40,2’si “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli buldukları ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin %100’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1), “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” (m2) ile “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları saptanmıştır. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin hiç önemli görmedikleri herhangi bir ilkenin olmadığı saptanmıştır.

Tablo 19.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurumda etik kurul görev alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik kurul görevi	Var (28)	31	5 (17,9%)	14	16 (57,1%)	15	17 (60,7%)	7	17 (60,7%)
	Yok (121)	6	18 (14,9%)	22	48 (39,7%)	10	48 (39,7%)	1	73 (60,3%)
Toplam	150 (100%)		23 (15,4%)		64 (42,7%)		65 (43,4%)		90 (60%)

Tablo 19’da görüldüğü gibi etik kurul görevi olan öğretmenlerin %60,7’si “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkesini çok önemli buldukları ve “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır. Etik kurul görevi olmayan öğretmenlerin %60,3’ü “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli buldukları ve %39,7’si “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik kurul görevi olan öğretmenlerin %57,1’i “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri ve %17,9’unun da “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır. Etik kurul görevi olmayan öğretmenlerin %39,7’si “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini az düzeyde önemli gördükleri ve %14,9’unun da “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini ise hiç önemli göremedikleri saptanmıştır.

Tablo 20.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin etik ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik ders alma	Evet (55)	31	9 (16,4%)	14	28 (50,9%)	15	27 (49,1%)	7	30 (54,5%)
	Hayır (94)	6	17 (18,1%)	15	42 (44,7%)	10	39 (41,5%)	1	60 (63,8%)
Toplam	149 (99,4%)		26 (17,4%)		70 (46,7%)		66 (44%)		90 (60%)

Etik dersi alan öğretmenlerin %54,5'i "Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma" (m7) ilkesini çok önemli buldukları ve %49,1'i "Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma" (m15) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır. Etik dersi almayan öğretmenlerin %63,8'i "Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma" (m1) ilkesini çok önemli buldukları ve %41,5'i ise "Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma" (15) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik dersi alan öğretmenlerin %50,9'u "Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme" (m14) ilkesini az düzeyde önemli buldukları ve %16,4'ü "Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma" (m31) ilkesini ise hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik dersi almayan öğretmenlerin %44,7'si "Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma" ilkesine az düzeyde önem verdikleri ve %18,1'i "Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma" (m6) ilkesine de hiç önem vermedikleri saptanmıştır.

Tablo 21.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin özel eğitim ile ilgili sertifika alma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Sertifika	Var (37)	31	8 (21,6%)	14,16	19 (51,4)	15	21 (56,8%)	7	19 (51,4%)
	Yok (113)	6	17 (15,0%)	22	45 (39,8%)	10	47 (41,6%)	1	74 (65,5%)
Toplam	150 (100%)		25 (16,7%)		64 (42,7%)		68 (45,4%)		93 (63%)

Tablo 21’de görüldüğü gibi özel eğitim alanında sertifika sahibi olan öğretmenlerin %51,4’ü “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkesini çok önemli buldukları ve %56,8’i “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır. Özel eğitim alanında herhangi bir sertifika sahibi olmayan öğretmenlerin %65,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli gördükleri ve %41,6’sı ise “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır.

Özel eğitim alanında sertifika sahibi olan öğretmenlerin %51,4’ü “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları ve %21,6’sının ise “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Özel eğitim alanında herhangi bir sertifika sahibi olmayan öğretmenlerin %39,8’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini az düzeyde önemli bulurken %15’i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 22.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin etik ile ilgili herhangi bir çalıştay, kongreye katılma durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Çalıştay, kongre katılımı	Evet (37)	31	7 (18,9%)	14,16	19 (51,4)	15	21 (56,8%)	7	19 (51,4%)
	Hayır (113)	6	17 (15,0%)	22	45 (39,8%)	10	47 (41,6%)	1	74 (65,5%)
Toplam	150 (100%)		24 (16%)		64 (42,7%)		68 (45,4%)		93 (63%)

Tablo 22’de görüldüğü gibi etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılan %51,4’ü “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” (m7) ilkesini çok önemli buldukları ve %56,8’i “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır. Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılmayan öğretmenlerin %65,5’i “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli gördükleri ve %41,6’sı ise “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini ise önemli buldukları saptanmıştır.

Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılan öğretmenlerin %51,4’ü “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme” (m16) ilkelerini az düzeyde önemli buldukları ve %21,6’sının ise “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkelerini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik ile ilgili çalıştay, seminer veya konferanslara katılmayan öğretmenlerin %39,8’i “Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma” (m22) ilkesini az düzeyde önemli bulurken %15’i “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” (m6) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır.

Tablo 23.

Özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyum düzeyine yönelik görüşlerinin etik ilkelerin geliştirilmesine katılım durumlarına göre dağılımı

		Madde, N ve f(%)							
		Hiç önemli değil		Az önemli		Önemli		Çok önemli	
		Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)	Madde	N f(%)
Etik ilke gelişimi	Evet (141)	31	20 (14,2%)	14	59 (41,8%)	10	62 (44,0%)	1	79 (56,0%)
	Hayır (9)	17,21	2 (22,2%)	8,15,20,25	4 (44,4%)	12	5 (55,6%)	1,4	6 (66,7%)
Toplam	150 (100%)		22 (14,7%)		64 (42,7%)		67 (44,7%)		85 (56,7%)

Tablo 23'te görüldüğü gibi etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerin %56'sı “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ilkesini çok önemli buldukları ve %44'ünün ise “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” (m10) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır. Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmayan öğretmenlerin ise %66,7'si “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” (m1) ile “Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” (m4) ilkelerini çok önemli buldukları ve %55,6'sının ise “Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama” (m12) ilkesini önemli buldukları saptanmıştır.

Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerin %41,8'i “Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme” (m14) ilkesini az düzeyde önemli bulurken, %14,2'si “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” (m31) ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmayan öğretmenlerin %44,4'ü “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” (m8), “Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarına model olma” (m15), “Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme” (m20) ile “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” (m21) ilkelerini az düzeyde önemli görürken, %22,2'si “Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma” (m17) ile “Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma” (m21) ilkelerini hiç önemli görmedikleri saptanmıştır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ışığında çalışmanın sonuçları ortaya konmuş ve tartışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel ve devlette çalışan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerin önemlilik dereceleri ve uyma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin Öeöime'i'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımlarında, 22-30 yaş arası katılımcıların “özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” ve “özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” ilkeleri üzerinde daha bir önemle durmuşlardır. Bunun nedeni, KKTC' de son zamanlarda psikolojik ve fiziksel istismardan koruma ile ilgili konuların gündemde olmasıdır. Ayrıca 22-30 yaş arası yeni mezun olmalarından dolayı güncel uygulamalara hakim olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer araştırmaya katılan 31-39 yaş arası katılımcıların “mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” ilkesine çok önem verdiklerini görülmektedir. Bunun sebebi olarak bu yaş aralığındaki öğretmenlerin özel eğitimde güncel bilgileri, yöntem ve teknikleri takip etmek amacıyla bu ilkeye çok önem verdikleri düşünülmektedir.

Ayrıca 40 yaş ve üstü katılımcılar ise “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” ilkesine önem vermektedirler. Bu yaş aralığındaki katılımcıların bu ilke üzerinden durmalarının temel sebebi, özel gereksinimli olan bireylerin işine yarayacak ve hayatlarının sonuna kadar kullanacakları bilgileri önemsemeleridir.

Araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenlerin “Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme” ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin “Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” ilkesini hiç önemli bulmadıkları saptanmıştır. Doktora mezunu öğretmenlerin ise hiç önemli görmedikleri ilke bulunmamaktadır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda ise

öğretmenlerin eğitim seviyeleri arttıkça etik ilkelere yönelik hiç önemli görmedikleri ilkelerin ise azaldığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mezun oldukları programlara göre dağılımı, PDR mezunu öğretmenlerin “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” ve “Özel gereksinimi olan bireylerin onuruna, temel insan haklarına zarar veren davranış yönetimi ve tekniklerini kullanmama” ilkelerini daha bir önem verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Eğitim Yönetimi Denetimi mezunu öğretmenlerin ise tamamı “Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama”, “Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme”, “Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma” ve “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma” ilkelerini çok önemli buldukları saptanmıştır. Son olarak Sınıf Öğretmeni mezunu öğretmenlerin “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. Bunun sebebi, Öğretmenlerin alan mezunu olmadıkları için bu ilkelere daha bir önem vermektedirler.

Özel eğitim öğretmenlerinin öeöimei'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı, araştırmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça az derecede önemli gördükleri etik ilkeleri azalmaktadır. Benzer bulgulara 2016 yılında Akçamete ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada da rastlanmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin öeöimei'nin önemlilik boyutuna yönelik görüşlerinin çalıştıkları kurum değişkenine göre dağılımı, rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan ayrıca özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenlerin “Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” ilkesini çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin tamamı ise “özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için

uygun beklentiler oluşturma” “mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme”, “özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme”, “özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma” ve “özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” ilkelerini çok önemli buldukları görülmektedir. Akademisyenlerin bu bulguda birçok ilkeye önem vermelerinin sebebi, sürekli araştırma ve güncel bilgileri takip etiklerinden dolayı kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılan etik kurul görevi olan öğretmenlerin büyük çoğunluğu “özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (bep) uygulanmasını destekleme” ilkesini çok önemli buldukları, etik kurul görevi olmayan öğretmenlerin ise “mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” ilkesini çok önemli buldukları görülmektedir. Etik kurulda görev alan öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının uygulanmasındaki güçlüklerin farkında olmalarından dolayı bu ilkeye daha fazla önem verdikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, etik dersi alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu “mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme” ilkesini çok önemli bulmalarının ve etik dersi almayan öğretmenlerin ise büyük çoğunluğu “özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama” ilkesini çok önemli bulmalarının temel sebebinin ise mesleki yeterliklerin karşılanamaması durumunda etik ilkelere kesinlikle uyulamayacağını düşünülmesidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %24,7 özel eğitim alanı ile ilgili sertifika sahibi iken, %75,3 özel eğitim alanı ile ilgili sertifikalarının bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin %24,7 etik ile ilgili çalıştay, seminer ya da konferansa katılım sağlarken, %75,3 etik ile ilgili çalıştay, seminer ya da konferansa katılım sağlamadığı ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Kurtulan’ın 2007 yılında gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya katılan öğretmenlerin de yalnızca %11,4’ünün bilimsel ya da mesleki dergilere üye oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu tür bilimsel aktivitelere katılımının her iki çalışmada da düşük düzeyde kaldıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden etik ilkelerin geliştirilmesi gerektiğine inanmayanların tamamı “Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme” ile “Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma” ilkelerini çok önemli bulduklarını belirtmişlerdir. 2007 yılında Kurtulan tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise öğretmenlerin özel eğitime gereksinim duyan ağır düzey zihin engelli bireylerin eğitimlerini sürdürebilmeleri amacıyla, süreç içerisinde öğretmenler tarafından uygulanması gereken yöntem teknikler hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları saptanmıştır. Her iki araştırmada da görüldüğü gibi öğretmenlerin nitelikli eğitim vermeleri amacıyla kullandıkları yöntem ve teknikleri geliştirmeleri gerekmektedir.

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin ÖEÖİMEİ'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin yaş aralıklarına göre dağılımı, 22-30 yaş ve 31-39 arası katılımcıların çoğunluğu “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” ilkesini çok önemli buldukları saptanmıştır. 40 yaş ve üstü katılımcıların ise “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” ilkesini çok önemli buldukları görülmüştür. Öğretmenlerin bu ilkeye verdikleri önem ile meslektaşlarının uyum düzeyinin birbirlerine benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenlerinin öeöimei'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı, araştırmaya katılan lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin “Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” ilkesini çok önemli buldukları belirtmişlerdir. Doktora mezunu öğretmenlerin ise tamamı “Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma” ile “Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme” ilkelerini çok önemli gördükleri belirtmişlerdir. Bunun sebebi, özel eğitimin etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için aileninde gerekli donanıma sahip olması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan 21 yıldan az tecrübeye sahip olan öğretmenlerin çoğu “özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” ilkesini çok önemli görürken, 21 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olan öğretmenlerin ise büyük çoğunluğu “uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma” ilkesine çok önem verdikleri görülmektedir. Bunun temel sebebi ise öğretmenlerin tecrübeleri arttıkça bilime olan güvenlerinin artması ve meslektaşlarından da aynısını beklemeleridir.

Özel eğitim öğretmenlerinin öcöimei'nin uyma düzeyine yönelik görüşlerinin çalıştıkları kuruma göre dağılımı ise rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapanlar ile özel eğitim okulunda görev yapan öğretmenler “özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma” ilkesini çok önemli bulmaktadırlar. Üniversitelerde görev yapan öğretmenlerin tamamı ise “özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme”, “özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma”, “mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma” ile “özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama” ilkelerini çok önemli bulduklar belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu ilkeye verdikleri önem ile meslektaşlarının uyum düzeyinin birbirlerine paralellik gösterdiği görülmektedir

Araştırmada etik kurul görevi olan ile etik dersi alan öğretmenlerin ilkelere verdikleri önem düzeyi ile meslektaşlarından bekledikleri uyum düzeyi benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte bilimsel çalışmalara verdikleri önem düzeyi ile meslektaşlarından bekledikleri uyum düzeyleri de aynıdır.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar özetlenmiş ve araştırma bulgularına dayalı olarak ayrıca ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuç

Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımlarına göre kadın katılımcılar etik ilkelere önem düzeyleri farklılık göstermektedir. Ayrıca kadın katılımcılar meslektaşlarından bekledikleri uyum düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralıkları değiştiğinde etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile meslektaşlarından uymaları bekledikleri ilkeler farklılık göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin eğitim seviyeleri arttıkça etik ilkelere yönelik önem düzeyleri değişmektedir. Özel eğitim öğretmenliği dışında farklı alanlardan mezun olan öğretmenlerin etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile alandan olan öğretmenlerine göre daha fazla ilkeye önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça az derecede önemli gördükleri etik ilkelerin azaldığı sonucuna varılmıştır. Üniversitede görev yapan öğretmenlerin daha fazla etik ilkeye önem verdikleri görülmüştür. Etik kurulda görev yapan öğretmenler BEP'in uygulamasındaki zorluklardan dolayı etik ilkelere daha fazla önem vermişlerdir. Etik dersi alan öğretmenler ile özel eğitim ile ilgili bilimsel çalışmalara katılan öğretmenlerin etik ilkelere verdikleri önem düzeyleri ile meslektaşlarından bekledikleri uyum düzeylerinin benzer olduğu sonucuna varılmıştır.

6.2. Öneriler

1. Öğretmenlerin bilimsel aktivitelere katılımlarını artırmak amacıyla seminerler düzenlenebilir.
2. Öğretmenlerin süreç içerisinde tercih ettikleri yöntem ve teknikleri geliştirebilmeleri adına uygulamaya dayalı hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
3. Mesleki etik ilkelere yönelik araştırmaların sadece öğretmenlerle sınırlı kalmamalı, eğitimin tüm paydaşlarının görüşlerine başvurulmalıdır.
4. Özel eğitim alanında mesleki etik ilkelere yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
5. Öğretmen yetiştirme programlarında mesleki etik ilkelere yönelik dersler konulmalıdır.
6. Özel eğitim alanında lisansüstü programlarda etik ilkelerin geliştirilmesine yönelik araştırmalar artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G., Kayhan, N., İşcen Karasu, F., Sardohan Yıldırım, A. E. & Şen, M. (2016). Professional ethical principles for special education teachers. *SDU International Journal of Educational Studies*, 3(1), 27-44.
- Altinkurt, Y. & Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 113-128.
- Arslan, M. (2018). *Meslek Etiği ve Öğretmenlik Meslek Etiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Antalya.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve öğretimde etik*. (İkinci baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bayles, M. D. (1989). *Professional ethics*. Wadsworth Publishing Company.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik programları için özel eğitim*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bersoff, D. N. ve Koeppel, P. M. (1993). The relation between ethical codes and moral principles. *Ethics and Behavior*, 3, 345–357.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- C.E.C. (1997). Teaching Exceptional Children, 29 (6), 19. Retrieved, from ProQuest Education Journals database. (Document ID: 20489369).
- Colnerud, G. (1997). Ethical conflicts in teaching. *Teaching and teacher education*, 13(6), 627-635.
- Çavkaytar, A. & H. İ. Diken. (2005). *Özel Eğitime Giriş. Özel Eğitim ve Özel Eğitim Gerektiren Bireyler*. Kök Yayıncılık, Ankara.

- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(19), 207-237.
- Dayanç, T. (2007). *Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşleri ve mesleki etik ikilemleri çözümlene biçimleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Doğaner, S. & Özbek, O. (2019). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleki Etik İkelere ve Öğretmenliğe Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 197-208.
- Flew, A. (2005). *Felsefe sözlüğü*. (Çeviren: Nurşen Özsoy). İstanbul: Yeryüzü Yayınevi.
- Grant, J. P. (1988). *The State of the World's Children, 1988*. Oxford University Press, 200 Madison Avenue, New York, NY 10016.
- Gündüz, M. (2005). *Ahlak Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- İşgüden, B. & Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 59-86.
- Kapıcı Zengin, U. (2003). *İlköğretim Öğretmenlerinin Öz-yeterlik Algıları ve Sınıf-İçi İletişim Örüntüleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karataş, A. (2013). İlköğretim öğretmen adayları için meslek etiğinin önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2).
- Kuçuradi, İ. (2000). *Felsefi etik ve meslek etikleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2002). Etik kavramı. *Polis Meslek Etiği Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları*, Ankara.
- Kultgen, J. (1988). *Ethics and professionalism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

- Kurtulan, I. (2007). *Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı: Kuramlar ve uygulamalar*. Nobel.
- MEB, (2006). *Meslek etiği kitabı. Megep (Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) Tüm Alanlar*, Ankara. MEB. Genelge. Eğitimciler için mesleki etik ilkeler. <http://www.meb.gov.tr>, adresinden erişildi. (ET: 23.03.2019)
- NEA (2011). NEA Handbook. Washington: National Education Association. http://www.nea.org/assets/docs/2011_NEA_Handbook_nea-org.pdf adresinden 15.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Nuri, C. (2014). *Özel Eğitimde Çalışan Öğretmenlerin, Tükenmişlik, Öz Yeterlik ve Duygu Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Lefkoşa.
- O'Neill, P. & Hern, R. (1991). A systems approach to ethical problems. *Ethics & Behavior*, 1(2), 129-143.
- Piepper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. Veysel ATAYMAN; Gönül SEZER (çev). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Rutter, M., Maughan, B., Mortimore, P. & Ouston, J. (1979). *Fifteen Thousand Hours*, Somerset: Open Books.
- Strike, K. A. (1990). Teaching ethics to teachers: What the curriculum should be about. *Teacher & Teacher Education*. 6(1), 47-53.
- Strike, K. A. & Ternasky, P. L. (1993). *Ethics for Professionals in Education: Perspectives for Preparation and Practice*. Teachers College Press, 1234 Amsterdam Avenue, New York, NY 10027 (paperback: ISBN-0-8077-3215-X; hardcover: ISBN-0-8077-3216-8).
- The Council for Exceptional Children. (1993); CEC Policy Manual, Section Three, part 2 (p. 4). Reston, VA: Author Originally adopted by the Delegate Assembly of The Council for Exceptional Children in April 1983.

- Tsalikis, J. & Fritzsche, D.J. (1989). Business ethics: A literature review with a focus on marketing ethics. *Journal of Business Ethics*, 8(9), 695-743.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yeaman, A. (2004). The origins of educational technology`s. Professional ethhics: Part one. *TechTrends Journal* 48(6). <http://www.springerlink.com/content/k713762915882x13/> adresinden 15.3.2019 tarihinde indirilmiştir.
- Yeaman, S. J. (2004). Hormone-sensitive lipase-new roles for an old enzyme. *Biochemical Journal*, 379(1), 11-22.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. & Soran, H. (2004). Öğretmen öz-yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın aydınlığında eğitim dergisi*, 5(58), 50-54.
- Yıldırım, C. (1966). *Eğitimde Araştırma Metotları*, Akyıldız Matbaası, Ankara.
- Weiss. J. W. (1998). *Business ethics, A stakeholder and issues management approach*. USA: The Dryden Press.

EKLER

Ek-1 Görüşme Formu

Değerli Özel Eğitim Öğretmeni

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim bölümü yüksek lisans öğrencisiyim.

Yüksek Lisans tez konusu için ‘‘Özel Eğitim alanında çalışan öğretmenlerin meslek etiği ilkeleri açısından incelenmesi’’ adlı konuyu çalışmaktayım. Çalışmanın amacı, KKTC ‘de özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin meslek etiği ilkeleri açısından ‘‘ cinsiyete, eğitim durumuna, mezun olunan alana, mesleki kıdeme, etik konulu ders almış olmak, özel eğitim alanında sertifika almış olmak’’ olarak belirlenen etmenlerin arasında farklılık ortaya koymak ve incelemek amacıyla yapılmaktadır. Bu çalışma kapsamında sizinle yapacağım görüşme(ler) ,çalışmanın temelini oluşturacağından önemlidir.

Yapacağım görüşme(ler) ve anket çalışmasında isminizin gizli kalacağını belirtmek isterim. Aramızda geçecek olan görüşmeler iziniz doğrultusunda çalışmada kullanmak amacıyla kaydetmek isterim.

Şimdiden katkılarınız için teşekkür ederim.

Ayşe Melis Bir

Yüksek Lisans Öğrencisi

Özel Eğitim Alanı Mesleki Etik İlkeleri

Sayın Özel Eğitim Uzmanı/Öğretmeni

Özel eğitim alanında çalışan uzmanların mesleki etik ilkelerin önemine ve meslektaşlarının bu ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri doğrultusunda mesleki etik ilkelerin belirlenebilmesi amacıyla bir araştırma yapılmaktadır. Ekte, bu amaçla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Özel Eğitim Alanı Mesleki Etik İlkeleri” anketi yer almaktadır. Anket, özel eğitim alanında görev yapan uzmanların (özel eğitim öğretmeni, özel eğitim yüksek lisans ve/veya doktora mezunu uzmanlar ve akademisyenler) katılımı ile özel eğitim mesleki etik ilkelerini belirlemeyi amaçlayan ifadeler içermektedir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “kişisel bilgilere” ilişkin sorular, ikinci bölümde mesleki etik ilkeleri önemlilik ve meslektaşların uyma düzeylerine ilişkin görüşleri belirlemeye yönelik ifadeler, üçüncü bölümde uygulamada en sık gözlenen etik dışı durumları tespit etme ve etik ilkeleri oluşturmaya yönelik kapalı uçlu sorular yer almaktadır. Anket içeriğinde “Önemlilik” ve “Meslektaşların Uyma Düzeyi” şeklinde iki yönlü her biri dördümlük Likert dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanan maddelerden oluşmaktadır. Ankette yer alan maddelerin doğru ya da yanlış yanıtı yoktur.

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığından, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda uygulama yapılmasını sağlayan resmi izin alınmıştır. Sizden beklenen ankette yer alan ifadeleri dikkatle okumanız ve görüşlerinizi, ifadelerden her birine katılımınızı yansıtan uygun yanıt aralığını “X” ile işaretleyerek belirtmenizdir. Araştırmanın sonucunda, özel eğitim mesleki etik ilkelerin oluşmasının, özel eğitim uygulamalarının bütünlüğünü sağlayarak sizlere ve hizmet alan özel gereksinimi olan bireylere katkı sağlayacağı beklenmektedir. Lütfen ankete isminizi yazmayınız ve bütün soruları nesnel olarak yanıtladığınızdan emin olunuz.

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER	
Yaş	
Cinsiyet	☐ Kadın ☐ Erkek
Eğitim Durumu	☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
Mezun Olduğunuz Programlar	Lisans: Bölüm/ABD _____ Üniversite: _____ Yıl: _____ Y. Lisans: Bölüm/ABD _____ Üniversite: _____ Yıl: _____ Doktora: Bölüm/ABD _____ Üniversite: _____ Yıl: _____
Mesleki Kıdeminiz	☐ 1–5 yıl ☐ 6–10 yıl ☐ 11–15 yıl ☐ 16–20 yıl ☐ 20 yıl ve üstü
Çalıştığınız Kurumlar	☐ Rehberlik ve Araştırma Merkezi Çalışma Süresi: _____ ☐ Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Çalışma Süresi: _____ ☐ Özel Eğitim Okulu () resmi () özel Çalışma Süresi: _____ ☐ İş Eğitim Okulu Çalışma Süresi: _____ ☐ Okul Rehberlik Birimi Çalışma Süresi: _____ ☐ Üniversite Çalışma Süresi: _____ ☐ Diğer _____ Çalışma Süresi: _____
Şu an görev yaptığınız kurumu yukarıdaki seçeneklerden birini tercih ederek belirtiniz.	
Çalıştığınız Kurumda Etik Kurul Göreviniz var mı	☐ Var ☐ Yok
Eğitiminiz Süresince Etik Konulu Ders Aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Özel Eğitim Alanı ile İlgili Aldığınız Sertifikalar	
Etik İle İlgili Okuduğunuz Kitaplar (Varsa)	
Etik İle İlgili Katıldığınız Çalıştay, Seminer, Konferanslar veya yayınladığınız makaleler (Varsa)	
Mesleki Etik İlkelerin Geliştirilmesi Gerekliğine İnanıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

BÖLÜM III

1.Özel eğitim uygulamalarında en sık karşılaştığınız etik dışı durumlar nelerdir?

2. Bölüm II’de belirlenen etik ilkelere eklemek istediğiniz başka etik ilkeler neler olabilir?

BÖLÜM II								
MESLEKİ ETİK İLKELERİN ÖNEMLİLİK DERECESİ VE MESLEKTAŞLARIN UYMA DÜZEYİ								
Önemlilik Derecesi				ÖZEL EĞİTİM ALANI MESLEKİ ETİK İLKELERİ	Meslektaşların Uyma Derecesi			
Hiç Önemli	Az Önemli	Orta Önemli	Çok Önemli		Hiç	Nadiren	Sık	Çok sık
1	2	3	4		1	2	3	4
				1.Özel gereksinimi olan bireylerin kişilik özelliklerine, kültürlerine ve dil farklılıklarına saygı çerçevesinde; potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek için uygun beklentiler oluşturma				
				2. Mesleki yeterliliklerinin farkında olma ve kendini sürekli geliştirme				
				3.Özel gereksinimi olan bireylerin, akranları ile birlikte devam ettikleri okullarına ve topluma katılımlarını destekleme				
				4.Özel gereksinimi olan bireylere hizmet sağlayan kişi ve kurumlarla işbirliği yapma				
				5.Özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerin eğitsel karar verme sürecine aktif katılımını sağlamak için karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirme				
				6.Uygulamalarda araştırmaya dayalı bilimsel verileri kullanma				
				7.Özel gereksinimi olan bireyleri psikolojik ve fiziksel istismardan koruma				
				8.Özel gereksinimi olan bireylere zarar veren herhangi bir uygulamaya katılmama				
				9.Meslektaşlarının özel gereksinimi olan bireylere zarar veren uygulamalarına izin vermeme.				
				10.Özel eğitim politikaları ve mesleki yeterlilikleri çerçevesinde çalışma.				
				11.Mesleki uygulamaları etkileyen etik ilkeleri, kanun, düzenleme ve politikaları destekleme ve gelişmeleri savunma.				
				12.Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme kazanımlarını başarmaları için uygun çalışma koşulları ve materyalleri sağlama				
				13.Özel gereksinimi olan bireylerin nitelikli eğitim alma haklarını desteklemek için öğretim yöntem ve materyallerini sürekli geliştirme				
				14. Mesleki örgütlere aktif katılarak özel eğitim alanının gelişmesini destekleme.				
				15.Mesleki etik değerler çerçevesinde çalışma ve davranışlarıyla meslektaşlarınınamodel olma.				
				16.Özel gereksinimi olan bireylerin öğrenme gereksinimlerini karşılamak için bilgi iletişim teknolojileri ile yardım teknolojilerinin kullanılmasını destekleme.				
				17.Karar verme süreçlerinde yöneticilere, meslektaşlarına, ailelere objektif kayıtlara dayalı veriler sunma				
				18.Özel gereksinimi olan bireylerin mesleki planlamalarında, geçiş becerilerine dayalı mesleki gelişim planlamalarını savunma.				
				19.Özel gereksinimi olan bireylerin uygun olmayan yerleştirmelerine müdahalede bulunma.				
				20. Eğitim-öğretim ortamlarındaki etkinlikleri koordine ederek ilgili kişiler ve gönüllülere rehberlik etme.				
				21.Eğitim-öğretim ortamlarındaki iç ve dış paydaşlar arasında görüş birliği sağlanmasında etkili olma				
				22.Meslektaşlarının eleştirilerine ve önerilerine açık olma.				
				23.Medya ve iletişim araçlarını kullanarak yaptığı açıklamalarında, özel eğitim alanında geçerli olan genel düşünceleri yansıtmama.				
				24.Özel gereksinimi olan ve risk grubundaki bireylerin erken tanı ve müdahale hizmetlerinin yaygınlaşmasını destekleme.				
				25.Özel gereksinimi olan bireylerin ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak için sosyal sorumluluk projeleri düzenleme ve destekleme.				

				26.Özel eğitim hizmetlerinin, bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden ayırmadan planlanmasını ve yürütülmesini destekleme				
				27.Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) uygulanmasını destekleme.				
				28.Belirli koşullar altında bilgilerin paylaşılmasına yazılı olarak izin verildiği durumların dışında, yasal gereklilik nedeniyle bilgilerin gizliliğini koruma.				
				29.Özel gereksinimi olan bireylerin onuruna, temel insan haklarına zarar veren davranış yönetimi ve tekniklerini kullanmama.				
				30.Sadece eğitim aldıkları ve/veya deneyim sahibi oldukları özel gereksinim alanları ve yaş düzeylerinde uygulama yapma.				
				31.Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmaları başlatma				
				32.Özel gereksinimi olan bireylere sunulan eğitim hizmetlerindeki niteliği geliştirmek amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin eğitimi ve davranış yönetimi ile ilgili araştırmalara katılma ve/veya destekleme.				
				33.Uyguladıkları programların etkililiğini sorgulama ve sonuçlarından aileleri haberdar etme.				

Ek.2.KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : İÖD.0.00-006-18-E.3786

9 Kasım 2018

Konu : Anket çalışma izni hk.

Sayın Ayşe Melis BİR

Müdürlüğümüze bağlı Özel Eğitim okullarındaki öğretmenlere uygulamak istediğiniz "**Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Meslek Etiği İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi**" konulu çalışmasıyla ilgili sorular Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş yapılan inceleme sonucunda ;

- Tüm bireyi tanıma teknikleri; gizlilik ve gönüllülük ilkelerine dayalı olarak yapılmalı ve çalışmaya katılan tüm katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmalıdır.
- Araştırma sonuçlarına ilişkin geri bildirimler; öğrencilerin ve öğrenci velilerinin etkilenmesine karşılık gelmeyecek şekilde iletilmelidir.

Çalışma uygulamadan önce okul müdürlükleri ile istişarede bulunulup, çalışmanın hangi okulda ne zaman uygulanabileceği birlikte saptanmalı ve yukarıdaki hususların yerine getirilmesi koşulu ile **uygun görülmüştür.**

Çalışma uygulandıktan sonra da sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne iletilmesinin yasa gereği olduğunu bildirir, gereğini saygı ile rica ederim.

e-imzalıdır

Hakkı BAŞARI

Müdür Muavini ve Müdür (V)

Ek 3. Ölçek İzni

Gönderen: Nilay KAYHAN <nilay.kayhan@hku.edu.tr>

Gönderildi: 24 Ekim 2018 Çarşamba 09:18:01

Kime: Ayşe Melis Bir; Gönül Akçamete

Konu: Re: İzin alma

Merhaba Melis Hanım, Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE ve diğer yazarlar tarafından 2011 yılında sözel bildiri, 2017 yılında ise uluslararası makale şeklinde sunularak alan yazına kazandırılan Özel Eğitim Alanı Mesleki Etik İlkeleri Ölçeğini, bilimsel yayın ilkeleri ve araştırma kurallarına uygun olarak kullanmak istediğinizi belirtmişsiniz. Tabiki ölçeği kullanabilirsiniz. Herhangi bir konuda ölçek maddeleri, puanlama ve kullanım ilkeleri ile ilgili yararlanmanız açısından ekte yayınlarımızı gönderdim.

Sevgiyle kalın

Dr. Nilay KAYHAN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü

Akçamete, A.G., Şen, M., **Kayhan, N.** & İşcen-Karasu, F. (2011). Özel eğitim alanı mesleki etik ilkeleri, *21. Özel Eğitim Kongresinde sunulan sözlü bildiri, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, 20-22 Ekim 2011.*

Akçamete, G., **Kayhan, N.** & Sardohan Yıldırım, E. (2017). Scale of Professional Ethics for Individuals Working in The Field of Special Education: Validity and Reliability Study, *Cypriot Journal of Educational Sciences, 12(4), 202-217.*

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ayşe Melis Bir

Doğum Tarihi: 11/06/1994

Öğrenim Durumu: Yüksek Lisans

Derece	Alan		Üniversite	Yıl
Lisans	Eğitim Fakültesi	Üstün Zekâlılar Öğretmenliği	Yakın Doğu Üniv	2013-2017
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Özel Eğitim	Yakın Doğu Üniv	2017-2019

Yüksek Lisans Tezi

“K.K.T.C.’ De Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Meslek Etiği İlkeleri Açısından İncelenmesi.” Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kıbrıs 2019.

TURNITIN (İntihal Raporu)

ayşe melis bir

ORJINALLIK RAPORU

% 18	% 15	% 1	% 6
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	% 13
2	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	% 1
3	Submitted to Gaziantep Aniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
4	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	Submitted to Beykent Universitesi Öğrenci Ödevi	% 1
6	Submitted to Istanbul Aydın University Öğrenci Ödevi	% 1

Alıntıları çıkart

Kapat

Ekleşmeleri çıkar

< 150 words

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat